

ส่วนที่ 3

ฐานะการเงินและผลการดำเนินการ

13. ข้อมูลทางการเงินที่สำคัญ

ฐานะทางการเงินและผลการดำเนินการในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา

ผู้สอบบัญชีปี 2559-2561 รายนามผู้ตรวจสอบบัญชีสำหรับการเงินงวดต่างๆ ดังนี้

งวดบัญชี	ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต	เลขทะเบียน	สำนักงานบัญชี
1. งบการเงินตรวจสอบสำหรับปี 2559 (สิ้นสุด ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2559)	นางสาวมณี รัตนบรรณกิจ	5313	บริษัท สำนักงาน อีวาย จำกัด
2. งบการเงินตรวจสอบสำหรับปี 2560 (สิ้นสุด ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2560)	นางสาวมณี รัตนบรรณกิจ	5313	บริษัท สำนักงาน อีวาย จำกัด
3. งบการเงินตรวจสอบสำหรับปี 2561 (สิ้นสุด ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2561)	นางสาวมณี รัตนบรรณกิจ	5313	บริษัท สำนักงาน อีวาย จำกัด

สรุปรายงานการตรวจสอบของผู้สอบบัญชีสำหรับ งบการเงินตรวจสอบสำหรับปี 2559

(สิ้นสุด ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2559)

ผู้ตรวจสอบบัญชีเห็นว่า งบการเงินตรวจสอบสำหรับปี 2559 และ 2558 แสดงฐานะการเงิน ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2559 และ 2558 ผลการดำเนินงานและกระแสเงินสดสำหรับปีสิ้นสุดวันเดียวกันของแต่ละปีของบริษัท แอ็ดวานซ์อินฟอร์เมชันเทคโนโลยี จำกัด (มหาชน) และบริษัทย่อยและเฉพาะของบริษัท แอ็ดวานซ์อินฟอร์เมชันเทคโนโลยี จำกัด (มหาชน) โดยถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป

สรุปรายงานการตรวจสอบของผู้สอบบัญชีสำหรับ งบการเงินตรวจสอบสำหรับปี 2560

(สิ้นสุด ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2560)

ผู้ตรวจสอบบัญชีเห็นว่า งบการเงินตรวจสอบสำหรับปี 2560 และ 2559 แสดงฐานะการเงิน ผลการดำเนินงานและกระแสเงินสด ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2560 และ 2559 สำหรับปีสิ้นสุดวันเดียวกันของแต่ละปีซึ่งแสดงเงินลงทุนตามวิธีส่วนได้เสียของบริษัท แอ็ดวานซ์อินฟอร์เมชันเทคโนโลยี จำกัด (มหาชน) และงบการเงินเฉพาะกิจการของบริษัท แอ็ดวานซ์อินฟอร์เมชันเทคโนโลยี จำกัด (มหาชน) โดยถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป

สรุปรายงานการตรวจสอบของผู้สอบบัญชีสำหรับ งบการเงินตรวจสอบสำหรับปี 2561

(สิ้นสุด ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2561)

ผู้ตรวจสอบบัญชีเห็นว่า งบการเงินตรวจสอบสำหรับปี 2561 และ 2560 แสดงฐานะการเงิน ผลการดำเนินงานและกระแสเงินสด ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2561 และ 2560 สำหรับปีสิ้นสุดวันเดียวกันของแต่ละปีของบริษัท แอ็ดวานซ์อินฟอร์เมชันเทคโนโลยี จำกัด (มหาชน) และบริษัทย่อย และงบการเงินเฉพาะกิจการของบริษัท แอ็ดวานซ์อินฟอร์เมชันเทคโนโลยี จำกัด (มหาชน) โดยถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป

ตารางสรุปงบการเงิน บริษัท แอ็ดวานซ์อินฟอร์เมชันเทคโนโลยี จำกัด (มหาชน)

งบแสดงฐานะการเงิน

สำหรับปีสิ้นสุด ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2561

(หน่วย: พันบาท)

งบแสดงฐานะการเงิน	2561	%	2560	%	2559	%
สินทรัพย์						
สินทรัพย์หมุนเวียน						
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด	1,265,755	29.63%	1,286,202	25.60%	1,873,907	41.53%
เงินลงทุนชั่วคราว - หลักทรัพย์เพื่อค้า	-	0.00%	-	0.00%	25,176	0.56%
ลูกหนี้การค้าและลูกหนี้อื่น	1,500,184	35.11%	2,297,037	45.71%	1,330,547	29.49%
รายได้ที่ยังไม่เรียกชำระ	560,205	13.11%	434,180	8.64%	432,727	9.59%
เงินให้กู้ยืมระยะสั้นแก่กิจการที่เกี่ยวข้องกัน	-	0.00%	18,000	0.36%	-	0.00%
สินค้าคงเหลือ	267,951	6.27%	305,790	6.09%	268,811	5.96%
สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น	186,802	4.37%	104,694	2.08%	94,546	2.10%
รวมสินทรัพย์หมุนเวียน	3,780,897	88.49%	4,445,904	88.48%	4,025,714	89.23%
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน						
เงินลงทุนในการร่วมค้า	71,679	1.68%	102,565	2.04%	75,546	1.67%
เงินลงทุนในกิจการที่เกี่ยวข้องกัน	84,990	1.99%	84,990	1.69%	-	0.00%
ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์	109,350	2.56%	128,647	2.56%	123,919	2.75%
อุปกรณ์สำหรับให้เช่าและบริการ	97,585	2.28%	149,253	2.97%	215,729	4.78%
สินทรัพย์ไม่มีตัวตน	37,203	0.87%	38,556	0.77%	25,079	0.56%
ภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่ายจ่ายล่วงหน้า	12,767	0.30%	-	-	-	-
สินทรัพย์ภาษีเงินได้รอตัดบัญชี	45,239	1.06%	38,090	0.76%	37,476	0.83%
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียนอื่น	33,075	0.77%	36,940	0.74%	8,335	0.18%
รวมสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน	491,889	11.51%	579,041	11.52%	486,083	10.77%
รวมสินทรัพย์	4,272,786	100.00%	5,024,945	100.00%	4,511,797	100.00%
หนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น						
หนี้สินหมุนเวียน						
เจ้าหนี้การค้าและเจ้าหนี้อื่น	642,788	15.04%	1,294,280	25.76%	630,241	13.97%
ต้นทุนที่ยังไม่เรียกชำระ	484,002	11.33%	459,755	9.15%	569,839	12.63%
ส่วนของเงินกู้ยืมระยะยาวที่ถึงกำหนดชำระภายในหนึ่งปี	-	0.00%	28,960	0.58%	51,360	1.14%

งบแสดงฐานะการเงิน (ต่อ)
สำหรับปีสิ้นสุด ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2561

(หน่วย: พันบาท)

งบแสดงฐานะการเงิน (ต่อ)	2561	%	2560	%	2559	%
ส่วนของหนี้สินภายใต้สัญญาการจัดการทางการเงินที่ถึงกำหนดชำระภายในหนึ่งปี	29,132	0.68%	23,277	0.46%	21,997	0.49%
ภาษีเงินได้ค้างจ่าย	-	0.00%	24,773	0.49%	32,278	0.72%
รายได้รับล่วงหน้าจากลูกค้า	94,466	2.21%	87,803	1.75%	50,774	1.13%
สำรองค่าปรับงานล่าช้า	90,760	2.13%	77,100	1.53%	78,522	1.74%
หนี้สินหมุนเวียนอื่น	59,976	1.40%	59,629	1.19%	71,502	1.58%
รวมหนี้สินหมุนเวียน	1,401,124	32.79%	2,055,577	40.91%	1,506,513	33.39%
หนี้สินไม่หมุนเวียน						
เงินกู้ยืมระยะยาว	-	0.00%	-	0.00%	28,960	0.64%
หนี้สินภายใต้สัญญาการจัดการทางการเงิน – สุทธิจากส่วนที่ถึงกำหนดชำระภายในหนึ่งปี	43,952	1.03%	25,513	0.51%	28,689	0.64%
สำรองผลประโยชน์ระยะยาวของพนักงาน	83,048	1.94%	72,320	1.44%	63,639	1.41%
รวมหนี้สินไม่หมุนเวียน	127,000	2.97%	97,833	1.95%	121,288	2.69%
รวมหนี้สิน	1,528,124	35.76%	2,153,410	42.85%	1,627,801	36.08%
ส่วนของผู้ถือหุ้น						
ทุนเรือนหุ้น-ทุนออกจำหน่ายและชำระเต็มมูลค่าแล้ว	1,031,604	24.14%	1,031,604	20.53%	1,031,604	22.86%
ส่วนเกินมูลค่าหุ้นสามัญ	303,437	7.10%	303,437	6.04%	303,437	6.73%
กำไรสะสม						
จัดสรรแล้ว - สำรองตามกฎหมาย	103,160	2.42%	103,160	2.05%	103,161	2.29%
ยังไม่ได้จัดสรร	1,298,790	30.40%	1,433,334	28.52%	1,445,793	32.04%
องค์ประกอบอื่นของส่วนของผู้ถือหุ้น	7,671	0.18%				
รวมส่วนของผู้ถือหุ้น	2,744,662	61.24%	2,871,535	57.15%	2,883,995	63.92%
รวมหนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น	4,272,786	100.00%	5,024,945	100.00%	4,511,797	100.00%

งบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ
สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2561

(หน่วย: พันบาท)

งบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ	2561	%	2560	%	2559	%
รายได้						
รายได้จากการขายและบริการ	3,179,366	75.03%	4,953,523	91.78%	4,197,183	94.98%
รายได้จากงานตามสัญญาก่อสร้าง	863,201	20.37%	218,043	4.04%	-	0.00%
รายได้ค่าเช่าจากอุปกรณ์สำหรับให้เช่า	141,042	3.33%	175,094	3.24%	160,789	3.64%
รายได้อื่น	54,019	1.27%	50,508	0.94%	61,110	1.38%
รวมรายได้	4,237,628	100.00%	5,397,168	100.00%	4,419,081	100.00%
ค่าใช้จ่าย						
ต้นทุนขายและบริการ	2,522,418	59.52%	3,974,048	73.63%	3,193,192	72.26%
ต้นทุนงานตามสัญญาก่อสร้าง	778,707	18.38%	194,340	3.60%	-	0.00%
ต้นทุนอุปกรณ์สำหรับให้เช่า	89,384	2.11%	91,526	1.70%	97,594	2.21%
ค่าใช้จ่ายในการขาย	185,029	4.36%	241,397	4.47%	256,888	5.81%
ค่าใช้จ่ายในการบริหาร	312,163	7.37%	307,147	5.69%	300,707	6.80%
รวมค่าใช้จ่าย	3,887,701	91.74%	4,808,458	89.09%	3,848,381	87.09%
กำไรก่อนส่วนแบ่งขาดทุนจากเงินลงทุนในกิจการร่วม						
ค้า ค่าใช้จ่ายทางการเงินและค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้	349,927	8.26%	588,710	10.91%	570,701	12.91%
ส่วนแบ่งขาดทุนจากเงินลงทุนในการร่วมค้า	(38,557)	(0.91%)	(30,980)	(0.58%)	(19,231)	(0.44)%
กำไรก่อนค่าใช้จ่ายทางการเงินและค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้	311,370	7.35%	557,729	10.33%	551,470	12.48%
ค่าใช้จ่ายทางการเงิน	(982)	(0.02)%	(1,190)	(0.02)%	(1,547)	(0.03)%
กำไรก่อนค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้	310,388	7.33%	556,539	10.31%	549,923	12.44%
ภาษีเงินได้	(73,555)	(1.74)%	(125,409)	(2.32)%	(120,531)	(2.73)%
กำไรสำหรับปี	236,833	5.59%	431,130	7.99%	429,392	9.72%
กำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น:						
ส่วนแบ่งกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นจากเงินลงทุน						
ในการร่วมค้า	7,671	0.18%	-	-	-	-
ผลกำไรจากการประมาณการตามหลักคณิตศาสตร์						
ประกันภัย	-	-	-	-	6,110	0.14%
ผลกระทบภาษีเงินได้	-	-	-	-	(1,222)	(0.03)%
กำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นสำหรับปี	7,671	0.18%	-	-	4,888	0.11%
กำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จรวมสำหรับปี	244,504	5.77%	431,130	7.99%	434,280	9.72%
กำไรต่อหุ้นขั้นพื้นฐาน	1.15		2.09		2.08	

งบกระแสเงินสด
สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2561

(หน่วย: พันบาท)

งบกระแสเงินสด	2561	2560	2559
กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน			
กำไรก่อนภาษี	310,388	556,539	549,923
รายการปรับกระทบยอดกำไรก่อนภาษีเป็นเงินสดรับ (จ่าย)			
จากกิจกรรมดำเนินงาน			
กำไรจากการปรับมูลค่าเงินลงทุนชั่วคราวที่ยังไม่เกิดขึ้นจริง	-	-	(176)
ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย	117,900	131,429	142,263
ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ (โอนกลับ)	14,927	(5,207)	(1,723)
ส่วนแบ่งขาดทุนจากเงินลงทุนในการร่วมค้า	38,557	30,980	19,231
สำรองค่าปรับจากงานล่าช้า (โอนกลับ)	13,660	3,874	26,104
ขาดทุน (กำไร) จากการจำหน่ายและตัดจำหน่ายส่วนปรับปรุงอาคารและอุปกรณ์	255	112	(34)
ขาดทุนจากการตัดจำหน่ายอุปกรณ์สำหรับให้เช่า	2	-	-
โอนอุปกรณ์เป็นต้นทุนโครงการ	-	3	-
สำรองผลประโยชน์ระยะยาวของพนักงาน	12,498	11,636	10,541
กำไรจากอัตราแลกเปลี่ยนที่ยังไม่เกิดขึ้นจริง	(9,740)	(3,866)	(6,880)
ค่าใช้จ่ายดอกเบี้ย	1,389	3,627	6,210
กำไรจากการดำเนินงานก่อนการเปลี่ยนแปลงในสินทรัพย์และหนี้สินดำเนินงาน	499,836	731,718	745,459
สินทรัพย์ดำเนินงาน (เพิ่มขึ้น) ลดลง			
ลูกหนี้การค้าและลูกหนี้อื่น	789,362	(957,255)	267,213
รายได้ที่ยังไม่เรียกชำระ	(126,025)	(1,454)	(129,893)
สินค้าคงเหลือ	37,839	(36,980)	194,009
สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น	(80,835)	(9,281)	(69,041)
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียนอื่น	3,865	(28,606)	208
หนี้สินดำเนินงานเพิ่มขึ้น (ลดลง)			
เจ้าหนี้การค้าและเจ้าหนี้อื่น	(653,481)	662,327	(116,363)
ต้นทุนที่ยังไม่เรียกชำระ	24,247	(110,084)	(68,991)
รายได้รับล่วงหน้าจากลูกค้า	6,663	37,029	14,285
จ่ายค่าปรับงานล่าช้า	-	(5,297)	(620)
หนี้สินหมุนเวียนอื่น	320	(12,008)	(3,906)
จ่ายผลประโยชน์ระยะยาวของพนักงาน	(1,770)	(2,955)	(1,042)

งบกระแสเงินสด (ต่อ)
สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2561

(หน่วย: พันบาท)

งบกระแสเงินสด	2561	2560	2559
เงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน	500,021	267,154	831,400
จ่ายดอกเบี้ย	(1,389)	(3,627)	(4,663)
จ่ายภาษีเงินได้	(118,244)	(133,528)	(116,494)
เงินสดสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงาน	380,388	129,999	710,243
กระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุน			
เงินลงทุนชั่วคราวลดลง	-	25,176	479,834
เงินให้กู้ยืมแก่กิจการที่เกี่ยวข้องกัน (เพิ่มขึ้น) ลดลง	18,000	(18,000)	-
เงินสดจ่ายลงทุนในการร่วมค้า	-	(58,000)	(37,000)
เงินสดจ่ายลงทุนในกิจการที่เกี่ยวข้องกัน	-	(85,000)	-
เงินสดรับจากการจำหน่ายอุปกรณ์	20	19	89
เงินสดจ่ายซื้อส่วนปรับปรุงอาคารและอุปกรณ์	(15,595)	(48,332)	(38,488)
เงินสดจ่ายซื้ออุปกรณ์สำหรับให้เช่า	(24,889)	(19,249)	(65,364)
เงินสดจ่ายซื้อคอมพิวเตอร์ซอฟต์แวร์	(2,355)	(17,617)	(4,888)
เงินสดสุทธิจาก (ใช้ไปใน) กิจกรรมลงทุน	(24,819)	(220,994)	334,183
กระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงิน			
เงินสดจ่ายคืนเงินกู้ยืมระยะยาว	(28,960)	(51,360)	(51,690)
เงินสดรับจากสัญญาขายและเช่ากลับคืนภายใต้สัญญาเช่าการเงิน	-	-	31,938
หนี้สินภายใต้สัญญาเช่าทางการเงินเพิ่มขึ้น (ลดลง)	24,293	(1,896)	(29,911)
จ่ายเงินปันผล	(371,349)	(443,455)	(412,496)
เงินสดสุทธิใช้ไปในกิจกรรมจัดหาเงิน	(376,016)	(496,711)	(462,159)
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดเพิ่มขึ้น (ลดลง) สุทธิ	(20,447)	(587,705)	582,266
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดต้นปี	1,286,202	1,873,907	1,291,641
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดปลายปี	1,265,755	1,286,202	1,873,907

ข้อมูลกระแสเงินสดเปิดเผยเพิ่มเติม

รายการที่มีใช้เงินสด

ซื้อส่วนปรับปรุงอาคารและอุปกรณ์โดยยังไม่ได้จ่ายชำระ	1,593	194	2,632
ซื้อคอมพิวเตอร์ซอฟต์แวร์โดยยังไม่ได้จ่ายชำระ	1,428	489	1,141

14. การวิเคราะห์และคำอธิบายของฝ่ายจัดการ

ภาพรวม

สรุปภาพรวมการดำเนินงาน

ผลการดำเนินงานของบริษัท แอ็ดวานซ์อินฟอร์เมชันเทคโนโลยี จำกัด (มหาชน) “(บริษัทฯ)” ในปี 2561 เป็นผลประกอบการของบริษัทฯและรับรู้กำไร(ขาดทุน) จากผลการดำเนินงานจากเงินลงทุนในการร่วมค้าและบริษัทฯ โดยในระหว่างปี 2561 บริษัทฯได้ลงทุนในบริษัทฯตามแผนการขยายธุรกิจของบริษัทฯ แต่เนื่องจากบริษัทฯอยู่ดงกล่าวยังไม่ได้มีการดำเนินงานจึงไม่มีผลกระทบต่องบการเงินของปี 2561 ดังนั้น รายได้หลักของบริษัทฯ มาจากการเป็น System Integrator ซึ่งเป็นผู้รวบรวมระบบและอุปกรณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเข้ามาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับความต้องการของแต่ละองค์กร หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า Solution ทั้งนี้สามารถแบ่งรายได้ตามประเภทได้ดังนี้

1. การขาย ได้แก่ รายได้จากการขายเฉพาะอุปกรณ์ การขายซอฟต์แวร์ โครงการ Turnkey หรือ โครงการที่พัฒนาหรือทำงานจนแล้วเสร็จในสภาพพร้อมใช้งานแล้วจึงส่งมอบโครงการนั้นให้แก่ลูกค้า
2. การบริการ ได้แก่ รายได้จากการให้คำปรึกษา ออกแบบ ติดตั้ง อบรม ตลอดจนบำรุงรักษาอุปกรณ์
3. งานตามสัญญาก่อสร้าง ได้แก่ รายได้จากการก่อสร้างอาคารและสถานที่สำหรับการติดตั้งอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และโทรคมนาคม
4. การให้เช่าระบบและอุปกรณ์ ได้แก่ รายได้จากการให้เช่าสิทธิการใช้งานระบบและจากการให้เช่าอุปกรณ์คอมพิวเตอร์

ทั้งนี้รายได้ส่วนใหญ่ของบริษัทฯมาจากลูกค้ารายใหญ่น้อยรายซึ่งจะเป็นหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานภาครัฐ ส่งผลให้การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและงบประมาณรายจ่ายภาครัฐ มีผลอย่างมากต่อผลการดำเนินงาน โดยเฉพาะช่วงปี 2561 บริษัทฯมีรายได้และกำไรสุทธิลดลงโดยมีสาเหตุส่วนใหญ่มาจากการที่ภาครัฐมีค่อนข้าน้อย ประกอบกับมีความล่าช้าในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทำให้เกิดการแข่งขันสูงด้านราคา จึงส่งผลให้ผลการดำเนินงานในส่วนของบริษัทฯได้และกำไรสุทธิลดลง โดยแสดงได้ดังตารางข้างล่างนี้

ตารางแสดงการเปลี่ยนแปลงภาพรวมการดำเนินงาน

รายการ	2561	2560	2559
รายได้รวม (ล้านบาท)	4,237.63	5,397.17	4,419.08
การเปลี่ยนแปลงของรายได้เพิ่มขึ้น (ลดลง) จากปีที่ผ่านมา	(1,159.54)	978.09	(852.13)
ร้อยละการเปลี่ยนแปลงของรายได้เพิ่มขึ้น (ลดลง) จากปีที่ผ่านมา	(21.48)%	22.13%	(16.17)%
กำไรสุทธิส่วนที่เป็นของผู้ถือหุ้นของบริษัท (ล้านบาท)	236.83	431.13	429.39
การเปลี่ยนแปลงของกำไรสุทธิเพิ่มขึ้น (ลดลง) จากปีที่ผ่านมา	(194.30)	1.74	(103.12)
ร้อยละการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น (ลดลง) จากปีที่ผ่านมา	(45.07)%	0.41%	(19.36)%

ผลการดำเนินงานในปี 2561 เป็นปีที่บริษัทฯ มีรายได้รวมและกำไรสุทธิลดลงจากของปี 2560 และ 2559 เนื่องจากในปี 2561 งบประมาณรายจ่ายภาครัฐได้เน้นในเรื่องโครงสร้างพื้นฐานและการคมนาคม แต่รายจ่ายภาครัฐในด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารโดยรวมกลับไม่ได้เพิ่มขึ้นอย่างมีสาระสำคัญ แม้มีกระแสการผลักดันการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยภายใต้นโยบาย ‘ประเทศไทย 4.0’ หรือ Thailand 4.0 Model ก็ตาม นอกจากนี้ยังมีความล่าช้าในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทำให้ต้องมีการเลื่อนประมาณงานโครงการขนาดใหญ่ออกไป โดยในปี 2561 บริษัทฯได้ส่งมอบงานโครงการขนาดใหญ่ซึ่งมีมูลค่ามากกว่า 100 ล้านบาท เช่น โครงการจัดให้มีสัญญาณโทรศัพท์เคลื่อนที่และบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงในพื้นที่ชายขอบ, โครงการศูนย์ข้อมูล (Data Center) ของ Icon Siam, โครงการสร้างสถานีไฟฟ้าย่อยที่ลพบุรีและสระบุรีของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค และโครงการระบบ Network ของกรุงเทพมหานครเซอร์วิส ซึ่งโครงการเหล่านี้มีมูลค่างานสูงแต่มีอัตรากำไรขั้นต้นค่อนข้างต่ำเนื่องจากการแข่งขันค่อนข้างสูง ประกอบกับงานโครงการในตลาดมีค่อนข้างน้อย

ส่วนผลการดำเนินงานในปี 2560 เป็นปีที่บริษัทฯ มีรายได้รวมและกำไรสุทธิสูงกว่าปี 2559 และ 2561 เนื่องจากในปี 2560 บริษัทฯได้งานโครงการขนาดใหญ่ที่มีความล่าช้าจากการประมาณงานในปีก่อนๆ เช่น โครงการอินเทอร์เน็ตหมู่บ้านหรือเน็ตประชารัฐ ซึ่งเป็นโครงการที่มีมูลค่าสูงแต่มีอัตรากำไรขั้นต้นต่ำเนื่องจากการขายแต่อุปกรณ์ Hardware และมีการแข่งขันที่สูงมาก จึงส่งผลให้อัตราการเปลี่ยนแปลงของกำไรสุทธินั้นเพิ่มขึ้นในอัตราที่น้อยกว่าการเพิ่มขึ้นของรายได้

สำหรับผลการดำเนินงานในปี 2559 เป็นปีที่บริษัทฯ มีรายได้รวมและกำไรสุทธิลดลงจากของปี 2558 เนื่องจากในปี 2559 บริษัทฯได้งานโครงการในจำนวนที่ลดลงซึ่งเป็นผลมาจากงานโครงการที่มีประมุลลดลงอันเป็นผลจากงบประมาณรายจ่ายที่เน้นกระตุ้นเศรษฐกิจด้านโครงสร้างพื้นฐานการคมนาคม เช่น โครงการทางหลวงพิเศษระหว่างเมือง โครงการก่อสร้างรถไฟรางคู่ และการเร่งดำเนินการโครงการไฟฟ้าสายต่างๆ เป็นต้น ประกอบกับสภาวะเศรษฐกิจที่ชะลอตัวทั้งในประเทศและทั่วโลก รวมถึงภาคเอกชนเองก็ชะลอการลงทุนหรือค่าใช้จ่ายที่ไม่มีความเร่งด่วนไปก่อน จนกว่าสภาวะเศรษฐกิจโลกและในประเทศมีเสถียรภาพมากขึ้น นอกจากนี้ โครงการขนาดใหญ่ก็ไม่สามารถดำเนินการให้คืบหน้าได้ตามแผน เช่น โครงการอินเทอร์เน็ตหมู่บ้านหรือเน็ตประชารัฐ

ทั้งนี้ ผลการดำเนินงานสำหรับปี 2561 ของบริษัทฯ ในงบการเงินรวมมีรายได้รวมลดลง 1,159.54 ล้านบาท จากของปี 2560 หรือคิดเป็นลดลงร้อยละ 21.48 โดยกำไรสุทธิของปี 2561 ลดลง 194.30 ล้านบาท จากของปี 2560 หรือคิดเป็นลดลงร้อยละ 45.07

การเปรียบเทียบกับประมาณการ

ในรอบการดำเนินงานปี 2561 บริษัทฯได้ประมาณการรายได้ไว้ที่ 6,000 ล้านบาท และเมื่อเทียบกับผลการดำเนินงานจริงซึ่งมีรายได้ 4,237.63 ล้านบาท จะเห็นได้ว่าผลการดำเนินงานคลาดเคลื่อนจากประมาณการที่ได้กำหนดไว้ซึ่งเป็นผลจากการชะลอรายจ่ายจากทางภาครัฐ และการเลื่อนการประมาณโครงการขนาดใหญ่ออกไปจากปี 2561 ตามที่ได้กล่าวไปแล้วในตอนต้น

ส่วนการดำเนินงานปี 2560 บริษัทฯได้ประมาณการรายได้ไว้ที่ 5,000 ล้านบาท โดยเมื่อเทียบกับผลการดำเนินงานจริงซึ่งมีรายได้ 5,397.17 ล้านบาท พบว่าสูงกว่าที่ประมาณการ ทั้งนี้เป็นผลจากสภาวะทางเศรษฐกิจที่เริ่มฟื้นตัวและรายจ่ายภาครัฐจากงานโครงการที่เคยเลื่อนการประมาณงานมาจากปีก่อนๆ

สำหรับรอบปี 2559 นั้น ผลประกอบการจริงต่ำกว่าที่ประมาณการไว้เล็กน้อยเนื่องจากสภาวะจริงทางเศรษฐกิจที่ยังไม่แน่นอนและการใช้จ่ายภาครัฐที่มีการเลื่อนจากกำหนดการเดิมออกไป แต่ผลประกอบการจริงยังถือว่าอยู่ในช่วงที่ทางผู้บริหารได้ประมาณการไว้

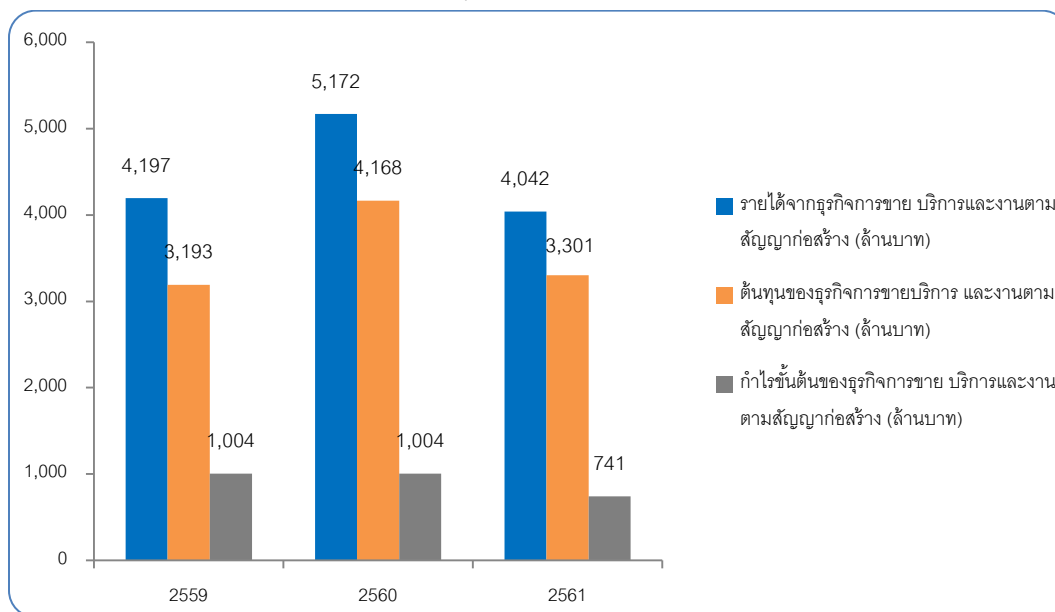
ผลการดำเนินงาน และความสามารถในการทำกำไร

รายได้หลักของบริษัทฯ มาจากรายได้ของงานโครงการที่ชนะประมูลได้จากหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานภาครัฐและบริษัทเอกชนขนาดใหญ่ ดังนั้นในการพิจารณาการเปลี่ยนแปลงของรายได้นั้นสามารถแบ่งได้เป็น

- รายได้จากการขาย บริการ และงานตามสัญญาก่อสร้าง ประกอบด้วยรายได้จากการขายระบบหรืออุปกรณ์ การสร้างอาคารและสถานที่สำหรับติดตั้งอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และโทรคมนาคม ตลอดจนการให้บริการบำรุงรักษาหลังการขายอยู่ในโครงการเดียวกัน
- รายได้จากการให้เช่าระบบหรืออุปกรณ์คอมพิวเตอร์ ตลอดจนการบำรุงรักษาตลอดอายุสัญญาเช่า

รายได้และต้นทุนจากการขายและบริการ และงานตามสัญญาก่อสร้าง

การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของรายได้ ต้นทุนสามารถแสดงได้เป็นแผนภาพดังนี้

แผนภูมิแสดงรายได้ ต้นทุน และกำไรขั้นต้นของการขาย บริการ และงานตามสัญญาก่อสร้าง

จากแผนภูมิข้างต้นจะเห็นได้ว่าผลการดำเนินงานของปี 2561 รายได้จากการขายและบริการของบริษัทฯ ลดลงจากปี 2559 และ 2560 ทั้งนี้ มีสาเหตุหลักเนื่องจากจำนวนงานโครงการขนาดใหญ่ที่ประมูลลดลง ประกอบกับการเลื่อนการจัดซื้อจัดจ้างงานโครงการใหญ่ๆ ออกไป แต่ในปี 2560 สภาวะเศรษฐกิจโลกได้กลับมาฟื้นตัว การลงทุนภาคเอกชนขยายตัว ประกอบกับการใช้จ่ายภาครัฐเองยังคงขยายตัวเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ ส่งผลให้รายได้จากการขาย การบริการและงานตามสัญญาก่อสร้างของปี 2560 สูงกว่าปี 2559 และปี 2561 ทั้งนี้ รายได้ของปี 2561 ลดลงจากปี 2560 จำนวน 1,117 ล้านบาทหรือคิดเป็นลดลงร้อยละ 21.60 ในขณะที่ผลการดำเนินงานของปี 2560 เพิ่มขึ้นจากของปี 2559 จำนวน 973.38 ล้านบาทหรือคิดเป็นเพิ่มขึ้นร้อยละ 23.23 เนื่องจากในปี 2560 ได้มีการขยายของรายได้ภาครัฐและได้งานโครงการขนาดใหญ่ที่เลื่อนประมูลจากปีก่อน

ตารางเปรียบเทียบรายได้ ขนาดและจำนวนโครงการจากการขาย บริการและงานตามสัญญาก่อสร้าง

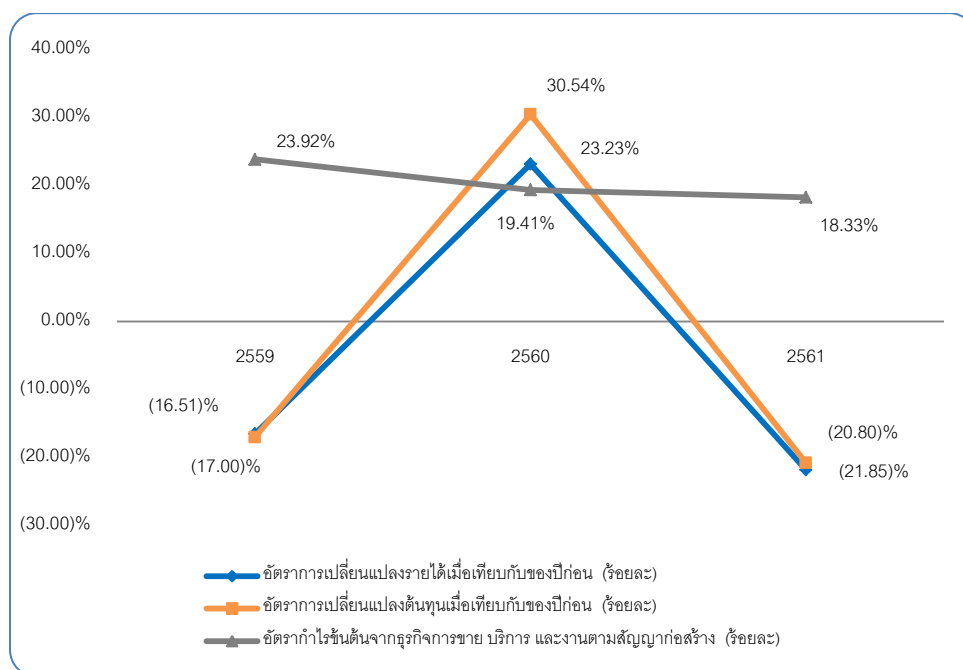
	2561		2560		2559	
ช่วงรายได้ที่รับรู้จากงานแต่ละโครงการ	จำนวนโครงการ	รายได้ (ล้านบาท)	จำนวนโครงการ	รายได้ (ล้านบาท)	จำนวนโครงการ	รายได้ (ล้านบาท)
มากกว่า 100 ล้านบาท	4	1,090	8	1,762	5	866
ตั้งแต่ 50 – 100 ล้านบาท	9	598	18	1,254	13	868
ตั้งแต่ 20 – 50 ล้านบาท	28	791	25	753	37	1,063
ตั้งแต่ 10 – 20 ล้านบาท	40	567	32	471	32	469
น้อยกว่า 10 ล้านบาท	816	996	791	932	799	931
รวม	897	4,042	874	5,172	886	4,197

จากตารางเปรียบเทียบรายได้ ขนาดและจำนวนโครงการจากการขาย การบริการและงานตามสัญญาก่อสร้าง พบว่า ในปี 2561 บริษัทฯ มีจำนวนโครงการที่รับรู้รายได้ทั้งหมด 897 โครงการซึ่งเพิ่มขึ้นจากจำนวนโครงการในปี 2560 และปี 2559 ในขณะที่รายได้กลับมีมูลค่าที่ลดลงโดยเฉพาะเมื่อเปรียบเทียบกับปี 2560 เนื่องจากในปี 2561 มีการเปลี่ยนแปลงรายได้ส่วนใหญ่มาจากการขายโครงการขนาดใหญ่ซึ่งมีรายได้จากโครงการมากกว่า 50 ล้านบาทขึ้นไปมีจำนวนโครงการลดลงและมีมูลค่ารายได้ที่ลดลง ซึ่งมีจำนวนเพียง 13 โครงการ โดยมีรายได้ 1,688 ล้านบาท หรือคิดเป็นสัดส่วนรายได้ร้อยละ 41.76 ของรายได้ทั้งหมดของการขายและบริการ แสดงถึงจำนวนงานโครงการขนาดใหญ่ที่ประมูลลดลง ประกอบกับการเลื่อนการจัดซื้อจัดจ้างงานโครงการใหญ่ๆ ออกไป

ส่วนในปี 2560 บริษัทฯ มีจำนวนโครงการที่รับรู้รายได้ทั้งหมด 874 โครงการซึ่งใกล้เคียงกับจำนวนโครงการในปี 2559 แต่น้อยกว่าจำนวนโครงการในปี 2558 ทั้งนี้ในปี 2560 การเปลี่ยนแปลงรายได้ส่วนใหญ่มาจากการขายโครงการขนาดใหญ่ซึ่งมีรายได้จากโครงการมากกว่า 50 ล้านบาทขึ้นไปมีจำนวนโครงการเพิ่มขึ้นและมีมูลค่ารายได้ที่สูงขึ้น ซึ่งมีจำนวน 26 โครงการ โดยมีรายได้ 3,016 ล้านบาท หรือคิดเป็นสัดส่วนรายได้ร้อยละ 58.31 ของรายได้ทั้งหมดของการขายและบริการ แต่บริษัทฯ มีรายได้ในปี 2560 จากโครงการที่มีขนาดน้อยกว่า 50 ล้านบาทที่ลดลงเมื่อเทียบกับของปี 2559 โดยเฉพาะโครงการขนาด 20-50 ล้านบาทซึ่งเคยเป็นโครงการที่มีรายได้ในสัดส่วนที่มากที่สุดของบริษัทฯ ในปีก่อนๆ

สำหรับในปี 2559 รายได้ที่มีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างมากมาจากการขายโครงการขนาดตั้งแต่ 20 ล้านบาทขึ้นไปซึ่ง โดยรายได้ที่มาจากโครงการขนาด 20-50 ล้านบาท ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 25.32 ของรายได้ทั้งหมดของการขายและบริการยังคงเป็นกลุ่มรายได้หลักแต่ก็ลดลงอย่างมากเมื่อเทียบกับของปี 2558 ซึ่งมีสัดส่วนคิดเป็นร้อยละ 48.36 โดยลดลงทั้งจำนวนโครงการและจำนวนเงิน ส่วนรายได้จากโครงการที่มีขนาดใหญ่เกิน 50 ล้านบาทขึ้นไปนั้น มีเพิ่มขึ้นทั้งจำนวนโครงการและจำนวนเงินเมื่อเทียบกับของปี 2558 โดยในปี 2559 มีจำนวนทั้งสิ้น 18 โครงการ มีรายได้จำนวน 1,734 ล้านบาท ในขณะที่ในปี 2558 มีจำนวน 11 โครงการ มีรายได้จำนวน 1,056 ล้านบาท ในขณะที่โครงการขนาดเล็กที่มียอดขายต่ำกว่า 10 ล้าน มีรายได้เพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากปี 2558 แต่มีสัดส่วนอัตรารายได้ร้อยละ 22.18 ของรายได้รวม

ในส่วนของต้นทุนขายและบริการ และงานตามสัญญาก่อสร้างนั้น ขึ้นอยู่กับลักษณะงานโครงการ เช่น ต้นทุนของงานโครงการของบริษัทใหญ่ประกอบด้วย ค่าใช้จ่ายตั้งแต่การยื่นแบบและประมูลโครงการ ต้นทุนในการซื้ออุปกรณ์ การซื้อซอฟต์แวร์และค่าจ้างในการพัฒนาระบบ ค่าจ้างออกแบบและติดตั้ง ค่าจ้าง sub-contract ในการสร้างอาคารสำหรับติดตั้งอุปกรณ์ ตลอดจนค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับพนักงานในส่วนดำเนินงานโครงการ เป็นต้น ต้นทุนของงานบริการบำรุงรักษาจะประกอบด้วย ค่ารับประกันสินค้าที่ทำการบำรุงรักษา ค่าจ้าง sub-contract ในการดูแลบำรุงรักษา และค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับพนักงานในการเดินทางไปบำรุงรักษาระบบหรืออุปกรณ์ ณ สถานที่ทำการของลูกค้า ทั้งนี้ โดยปกติแล้ว การเพิ่มขึ้นหรือลดลงของต้นทุนขายและบริการจะแปรผันโดยตรงตามการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของรายได้

แผนภูมิแสดงอัตราการเปลี่ยนแปลงของรายได้ และต้นทุนของการขาย บริการและงานตามสัญญาก่อสร้าง

จากแผนภาพการแสดงรายได้ ต้นทุนและกำไรขั้นต้นนั้น พบว่า บริษัทมีต้นทุนขาย บริการและงานตามสัญญาก่อสร้างของปี 2561 ลดลงจากของปี 2560 จำนวน 867.26 ล้านบาท หรือคิดเป็นลดลงร้อยละ 20.80 ในขณะที่อัตราการลดลงของรายได้ในปี 2561 เท่ากับร้อยละ 21.85 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าอัตราการลดลงของต้นทุนต่ำกว่าอัตราการลดลงของรายได้เล็กน้อยเนื่องจากสภาพการแข่งขันในตลาดค่อนข้างสูงประกอบกับบริษัทได้สำรวจค่าปรับการส่งมอบงานโครงการล่าช้าบางโครงการซึ่งได้รวมอยู่ในต้นทุนของการขายด้วย

ในส่วนของปี 2560 บริษัทมีต้นทุนขายและบริการ และงานตามสัญญาก่อสร้างของ เพิ่มขึ้นจากของปี 2559 จำนวน 975.19 ล้านบาท หรือคิดเป็นเพิ่มขึ้นร้อยละ 30.54 ในขณะที่อัตราการเพิ่มขึ้นของรายได้ในปี 2560 เท่ากับร้อยละ 23.23 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าอัตราการเพิ่มขึ้นของต้นทุนสูงกว่าอัตราการเพิ่มขึ้นของรายได้หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าอัตรากำไรขั้นต้นของปี 2560 ลดลง ทั้งนี้เนื่องจากงานโครงการอินเทอร์เน็ตหมู่บ้านซึ่งเป็นงานโครงการขนาดใหญ่มากนั้นมีอัตรากำไรขั้นต้นที่ต่ำมาก

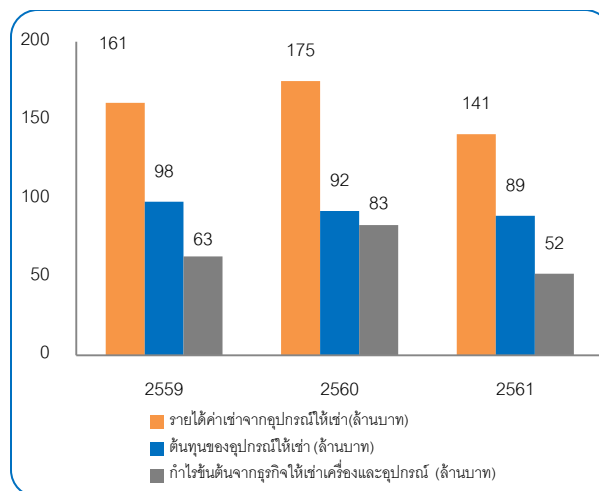
เนื่องจากการขายอุปกรณ์ Hardware เพียงอย่างเดียวไม่มีค่าบริการติดตั้งเพิ่มเติม ประกอบกับการแข่งขันที่ค่อนข้างรุนแรง จึงทำให้อัตรากำไรขั้นต้นโดยรวมของบริษัทลดลง

ส่วนต้นทุนขาย บริการและงานตามสัญญาก่อสร้างของปี 2559 ลดลงจากของปี 2558 จำนวน 654.57 ล้านบาท หรือคิดเป็นลดลงร้อยละ 17.00 ในขณะที่อัตราการลดลงของยอดขาย เท่ากับร้อยละ 16.51 ซึ่งถือว่าอัตราการเปลี่ยนแปลงที่ใกล้เคียงกันเช่นเดียวกับรายการในปี 2558 ที่ลดลงจากของปี 2557 จำนวน 1,176.05 ล้านบาทหรือคิดเป็นลดลงร้อยละ 23.43 ในขณะที่อัตราการลดลงของรายได้จากการขายและบริการเท่ากับร้อยละ 22.31

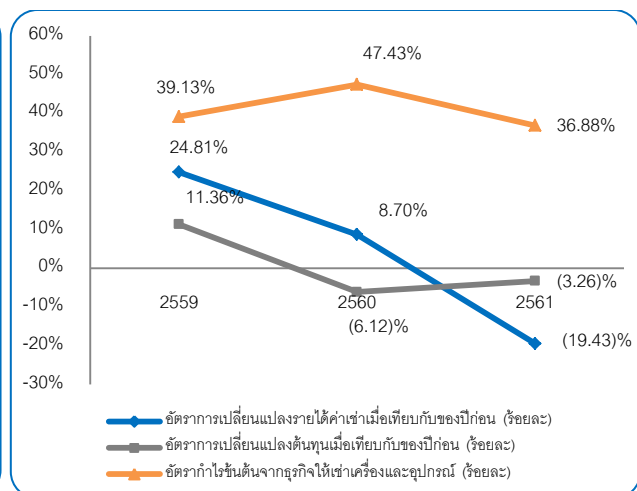
จากแผนภูมิข้างต้นได้เปรียบเทียบอัตราการเปลี่ยนแปลงของรายได้และต้นทุนนั้น จะเห็นว่า อัตราการเปลี่ยนแปลงของรายได้และอัตราการเปลี่ยนแปลงของต้นทุน ในปี 2561 เปลี่ยนแปลงไปในอัตราที่ใกล้เคียงกันมากทำให้อัตรากำไรขั้นต้นตั้งแต่ปี 2561 เปลี่ยนแปลงจากปี 2560 น้อยมาก ดังแสดงในแผนภูมิข้างต้นซึ่งมีอัตรากำไรขั้นต้นร้อยละ 19.41 ในปี 2560 และร้อยละ 18.33 ในปี 2561 แต่ในปี 2560 มีอัตราการเปลี่ยนแปลงของรายได้และต้นทุนจากปี 2559 ที่สูงเนื่องจากอัตรากำไรขั้นต้นมีการเปลี่ยนแปลงมาก กล่าวคืออัตรากำไรขั้นต้นของปี 2560 เปลี่ยนแปลงจากอัตราร้อยละ 23.92 เป็นอัตราร้อยละ 19.41

รายได้และต้นทุนให้เข้าระบบและอุปกรณ์คอมพิวเตอร์

รายได้จากธุรกิจให้เข้าระบบและอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ เป็นรายได้จากค่าให้เข้าอุปกรณ์โทรคมนาคม และอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ โดยลูกค้าของบริษัทเป็นหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ หน่วยงานราชการและสถาบันการเงิน โดยผลการดำเนินงานของธุรกิจให้เข้าระบบและอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ สามารถสรุปเป็นข้อมูลทางการเงินที่สำคัญดังนี้

แผนภูมิแสดงรายได้ ต้นทุน และกำไรขั้นต้นของการให้เข้าระบบ และอุปกรณ์คอมพิวเตอร์

แผนภูมิแสดงอัตราการเปลี่ยนแปลงของรายได้ ต้นทุนและอัตรากำไรขั้นต้น ของการให้เข้าระบบและอุปกรณ์คอมพิวเตอร์

จากแผนภูมิข้างต้น รายได้ค่าเช่าลดลงในปี 2561 เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2560 จำนวน 34.05 ล้านบาท หรือคิดเป็นลดลงร้อยละ 19.43 เนื่องจากโครงการอุปกรณ์ให้เข้าและสิทธิการให้เข้าใช้สิทธิได้ครบอายุสัญญาลง ในขณะที่โครงการให้เข้าแต่ละโครงการที่เหลืออยู่มีอัตรากำไรขั้นต้นค่อนข้างต่ำ จึงทำให้อัตราการลดลงของรายได้ลดลงมากกว่าการลดลงของต้นทุน

ในปี 2560 บริษัทฯมีรายได้ค่าเช่าเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากปี 2559 โดยเมื่อเทียบรายได้ของปี 2560 กับปี 2559 เพิ่มขึ้นจำนวน 175.09 ล้านบาท หรือคิดเป็นเพิ่มขึ้นร้อยละ 8.70 เนื่องจากในปี 2560 มีสัญญาให้เช่าเพิ่มในงวด ในขณะที่อัตราการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนอุปกรณ์ให้ค่าเช่ากลับลดลงร้อยละ 6.12 ซึ่งหมายถึงอัตรากำไรขั้นต้นของรายได้อุปกรณ์ให้เช่าสูงขึ้นจากปี 2559

รายได้อื่น

รายได้อื่นเป็นรายได้ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจหลักของบริษัท ได้แสดงไว้ในรายได้อื่น โดยส่วนใหญ่มาจากรายได้ส่งเสริมการขายซึ่งเพิ่มขึ้นจากยอดซื้อจากผู้ขายในต่างประเทศตามเงื่อนไขส่งเสริมการขาย การโอนกลับหนี้สงสัยจะสูญ และการโอนกลับสำรองค่าปรับและโอนกลับสำรองผลเสียหายจากคดีความที่เคยบันทึกสำรองไว้ในปีก่อนๆ

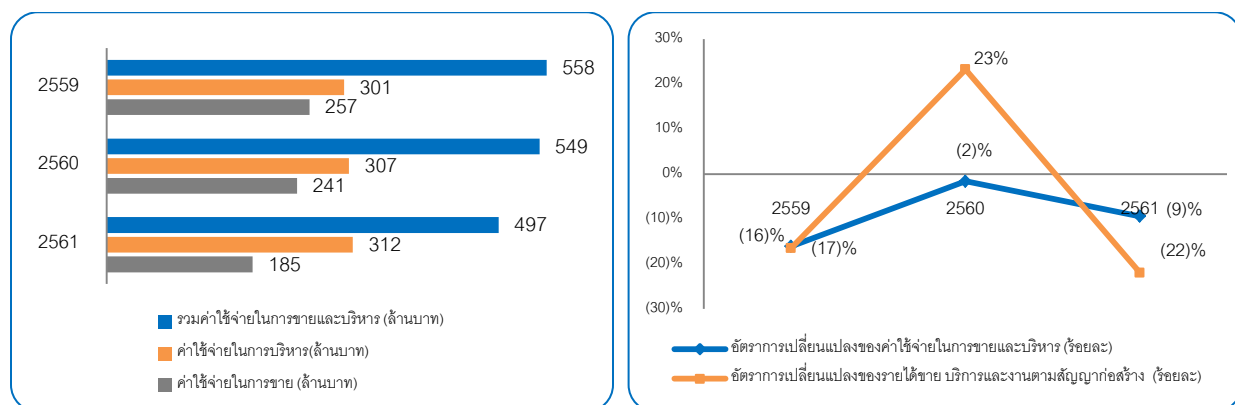
ในปี 2561 รายได้อื่นมีจำนวน 54.02 ล้านบาท ซึ่งมียอดคงเหลือใกล้เคียงกับปี 2560 โดยรายได้อื่นของปี 2561 ประกอบด้วยรายได้ส่งเสริมการขาย 38.66 ล้านบาท นอกจากนี้ยังมีดอกเบี้ยรับ 7.46 ล้านบาท และกำไรจากอัตราแลกเปลี่ยน 4.87 ล้านบาท

ในปี 2560 รายได้อื่นมีจำนวน 50.51 ล้านบาท ซึ่งลดลง 10.60 ล้านบาทจากของปี 2559 ซึ่งเท่ากับ 61.11 ล้านบาท ซึ่งส่วนใหญ่มาจากการลดลงของรายได้ส่งเสริมการขาย เนื่องจากโครงการขนาดใหญ่ที่บริษัทฯได้งานนั้นไม่ได้ใช้อุปกรณ์ที่ซื้อจาก supplier หลักที่เคยให้รายได้ส่งเสริมการขาย ทั้งนี้รายได้อื่นของปี 2560 ส่วนใหญ่คือรายได้ส่งเสริมการขาย 33.12 ล้านบาทซึ่งลดลงตามรายได้สำหรับโครงการที่ขายอุปกรณ์ซึ่งได้รับส่งเสริมการขาย

ในปี 2559 รายได้อื่นมีจำนวน 61.11 ล้านบาท ซึ่งลดลง 16.56 ล้านบาท จากของปี 2558 ซึ่งเท่ากับ 77.67 ล้านบาท หรือลดลงร้อยละ 21.32 ซึ่งส่วนใหญ่มาจากการลดลงของรายได้ส่งเสริมการขาย 15.15 ล้านบาท ซึ่งลดลงตามการลดลงของยอดซื้อสินค้า ซึ่งเป็นผลมาจากการโครงการที่ประมูลได้ที่ลดลงในปี 2559

ค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร

ค่าใช้จ่ายในการขายและบริหารของปี 2559 – 2561 สามารถแสดงยอดเปรียบเทียบในแต่ละปีดังต่อไปนี้

แผนภูมิแสดงยอดคงเหลือของค่าใช้จ่ายในการขายและบริหารในแต่ละปี

แผนภูมิเปรียบเทียบอัตราการเปลี่ยนแปลงของรายได้จากการขาย บริการ งานตามสัญญาก่อสร้างกับอัตราการเปลี่ยนแปลงของค่าใช้จ่ายของการขายและบริหาร

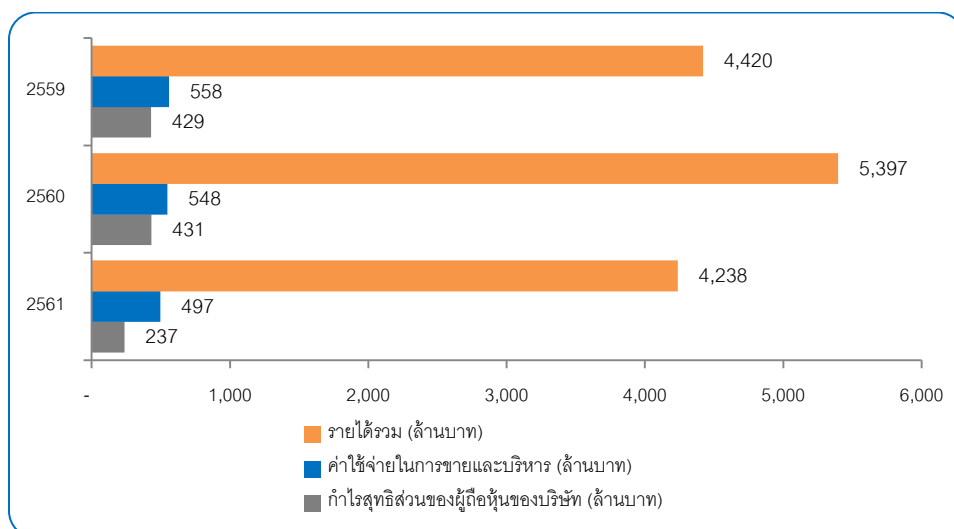
โดยปกติแล้วค่าใช้จ่ายในการขายและบริหารยังคงมีการเพิ่มขึ้นหรือลดลงสอดคล้องกับการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของรายได้ ซึ่งในปี 2561 บริษัทมีค่าใช้จ่ายในการขายและบริหารจำนวน 497.19 ล้านบาทลดลง 51.35 ล้านบาทหรือคิดเป็นลดลงร้อยละ 9.36 ในขณะที่รายได้จากการขาย บริการ และงานตามสัญญาก่อสร้างของปี 2561 ลดลงร้อยละ 21.62 โดยการเปลี่ยนแปลงของอัตราที่ไม่ไปในทางเดียวกันเนื่องจากค่าใช้จ่ายในการขายและบริหารส่วนหนึ่งเป็นค่าใช้จ่ายคงที่ ซึ่งไม่ได้ลดลงตามการลดลงของรายได้ ส่งผลให้อัตราการลดลงของค่าใช้จ่ายในการขายและบริหารน้อยกว่าอัตราการลดลงของรายได้

สำหรับในปี 2560 รายได้และค่าใช้จ่ายในการขายและบริหารได้มีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางตรงกันข้ามกล่าวคือ บริษัทมีค่าใช้จ่ายในการขายและบริหารจำนวน 548.5 ล้านบาทลดลง 9.05 ล้านบาทหรือคิดเป็นลดลงร้อยละ 1.62 ในขณะที่รายได้จากการขาย บริการ และงานตามสัญญาก่อสร้างของปี 2560 ซึ่งเท่ากับเพิ่มขึ้นร้อยละ 22.13 โดยการเปลี่ยนแปลงของอัตราที่ไม่ไปในทางเดียวกันเนื่องจากโครงการขนาดใหญ่บางโครงการที่บริษัทได้งานนั้นไม่มีค่านายหน้าจึงทำให้ค่าใช้จ่ายในการขายลดลง

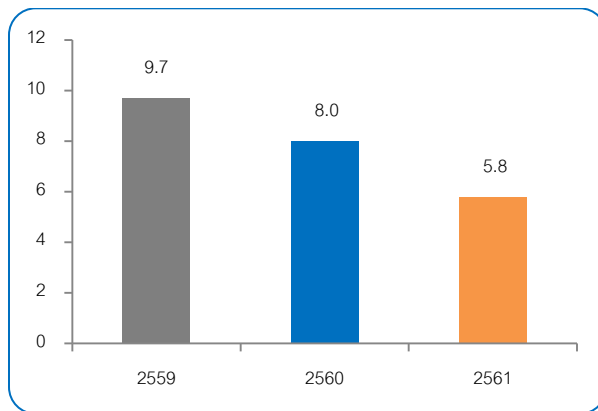
ส่วนในปี 2559 ค่าใช้จ่ายในการขายและบริหารของปี 2559 ลดลงจากของปี 2558 จำนวน 107.51 หรือคิดเป็นลดลงร้อยละ 16.16 ซึ่งใกล้เคียงกับอัตราการลดลงของรายได้ซึ่งเท่ากับลดลงร้อยละ 16.51

กำไรสุทธิและอัตรากำไรสุทธิ

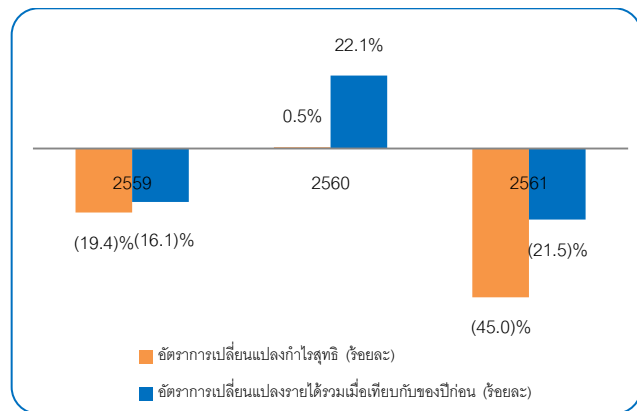
โดยปกติแล้วการเปลี่ยนแปลงของกำไรสุทธิมักจะแปรผันโดยตรงและเป็นอัตราที่ใกล้เคียงกันกับการเปลี่ยนแปลงของรายได้ดังจะเห็นจากแผนภาพข้างล่างนี้ อย่างไรก็ตาม การเพิ่มขึ้นหรือลดลงของค่าใช้จ่ายบางรายการไม่ได้สัมพันธ์ไปในทางเดียวกันกับรายได้ ซึ่งจะทำให้อัตราการเปลี่ยนแปลงของรายได้และกำไรสุทธิไม่เป็นไปในอัตราเดียวกันได้ ซึ่งในช่วงปี 2559 – 2561 สามารถสรุปสาระสำคัญทางการเงินได้ดังนี้

แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบกำไรสุทธิ ค่าใช้จ่ายและรายได้ในแต่ละปี

แผนภูมิแสดงอัตราค่าไถ่หุ้นในแต่ละปี

แผนภูมิแสดงอัตราการเปลี่ยนแปลงค่าไถ่หุ้นเมื่อเทียบกับปีก่อนเปรียบเทียบกับอัตราค่าไถ่หุ้นของรายได้รวมเมื่อเทียบกับของปีก่อน

ในปี 2561 บริษัทมีกำไรสุทธิลดลงจากปี 2560 เป็นจำนวน 194.30 ล้านบาท หรือคิดเป็นลดลงร้อยละ 45.07 เนื่องจากการลดลงตามรายได้ที่ลดลง แต่เมื่อเทียบกับอัตราการลดลงของรายได้รวมซึ่งเท่ากับร้อยละ 21.48 พบว่า อัตราค่าไถ่หุ้นลดลงในอัตราที่มากกว่า เนื่องจากในปี 2561 บริษัทมีงานโครงการขนาดใหญ่ที่มีอัตราค่าไถ่หุ้นขั้นต่ำค่อนข้างต่ำ ประกอบกับการบันทึกค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญ และสำรองค่าปรับงานโครงการส่งมอบล่าช้า นอกจากนี้ยังมีการจ่ายในการบริหารส่วนหนึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่ซึ่งไม่ได้ลดลงตามการลดลงของรายได้ จึงทำให้อัตราการเปลี่ยนแปลงของกำไรสุทธิลดลงมากกว่าอัตราการเปลี่ยนแปลงของรายได้

ในปี 2560 บริษัทมีกำไรสุทธิเพิ่มขึ้นจากปี 2559 เป็นจำนวน 1.74 ล้านบาท หรือคิดเป็นเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.5 เนื่องจากการเพิ่มขึ้นตามรายได้ที่เพิ่มขึ้น แต่เมื่อเทียบกับอัตราการเพิ่มขึ้นของรายได้รวมซึ่งเท่ากับร้อยละ 22.13 แล้วพบว่า อัตราค่าไถ่หุ้นเพิ่มขึ้นในอัตราที่น้อยกว่ามาก เนื่องจากในปี 2560 บริษัทมีงานโครงการขนาดใหญ่ที่มีอัตราค่าไถ่หุ้นขั้นต่ำค่อนข้างต่ำมาก ประกอบกับในปี 2560 มีส่วนแบ่งผลขาดทุนจากเงินลงทุนเพิ่มมากขึ้น จึงทำให้อัตราการเปลี่ยนแปลงของกำไรสุทธิเพิ่มขึ้นน้อยกว่าอัตราการเปลี่ยนแปลงของรายได้

ในปี 2559 กำไรสุทธิลดลงจากของปี 2558 เป็นจำนวน 103.10 ล้านบาท หรือคิดเป็นลดลงร้อยละ 19.36 เนื่องจากการลดลงตามรายได้ที่ลดลง แต่เมื่อเทียบกับอัตราการลดลงของรายได้รวมซึ่งเท่ากับร้อยละ 16.17 แล้วพบว่า อัตราค่าไถ่หุ้นลดลงไปมากกว่า เนื่องจากในปี 2559 มีส่วนแบ่งผลขาดทุนจากเงินลงทุนในการร่วมค้าเพิ่มขึ้นมากในขณะที่รายได้รวมกลับลดลงจึงทำให้อัตราการเปลี่ยนแปลงของกำไรสุทธิลดลงมากกว่าอัตราการเปลี่ยนแปลงของรายได้

การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินด้านผลการดำเนินงาน

อัตราส่วนทางการเงินที่สะท้อนผลการดำเนินงานนั้นสามารถพิจารณาได้จากข้อมูลทางการเงินดังนี้

อัตราส่วนทางการเงิน (หน่วย : ร้อยละ)	2561	2560	2559
อัตราส่วนแสดงความสามารถในการหากำไร			
อัตราค่าไถ่หุ้นต้น	18.96	20.16	24.49
อัตราค่าไถ่จากการดำเนินงาน	6.15	9.49	11.24
อัตราส่วนเงินสดต่อการทำกำไร	147.81	25.63	144.99

อัตราส่วนทางการเงิน (หน่วย : ร้อยละ)	2561	2560	2559
อัตรากำไรสุทธิส่วนที่เป็นของผู้ถือหุ้นของบริษัทฯ	5.59	7.99	9.72
อัตราส่วนแสดงประสิทธิภาพในการดำเนินงาน			
อัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้น	8.43	14.98	14.94
อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์	5.09	9.04	9.35
อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ถาวร	146.33	182.19	160.53
อัตราการหมุนของสินทรัพย์	0.91	1.13	0.96

จากอัตราส่วนข้างต้น อัตราส่วนทางการเงินที่มีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ สามารถอธิบายได้ดังนี้

- อัตรากำไรขั้นต้นของปี 2561 ลดลงต่อเนื่องจากของปี 2559 และ 2560 เนื่องจากงานโครงการส่วนใหญ่ที่บริษัทฯ ได้มานั้น มีอัตรากำไรขั้นต้นค่อนข้างต่ำเนื่องจากการแข่งขันค่อนข้างสูงตามสภาวะตลาดที่มีจำนวนงานโครงการค่อนข้างน้อย
- อัตรากำไรขั้นต้นของปี 2560 ลดลง เนื่องจากงานโครงการขนาดใหญ่ที่บริษัทฯ ได้มานั้น ส่วนใหญ่เป็นการขายแต่ตัวอุปกรณ์ Hardware จึงทำให้อัตรากำไรขั้นต้นค่อนข้างต่ำ แต่ในปี 2559 บริษัทฯ ได้งานโครงการประเภทจ้างเหมาและให้บริการบำรุงรักษา ซึ่งโครงการประเภทนี้จะมีอัตรากำไรขั้นต้นค่อนข้างสูงกว่าโครงการประเภทขายอุปกรณ์เพียงอย่างเดียว ประกอบกับในปีดังกล่าวบริษัทมีการควบคุมงบประมาณค่าใช้จ่ายงานโครงการที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น
- อัตราส่วนเงินสดต่อการทำกำไรตั้งแต่ปี 2559 ถึงปี 2561 มีอัตราส่วนที่เป็นด้านบวก ซึ่งแสดงว่าทางบริษัทฯ สามารถเรียกเก็บเงินจากลูกค้าการค้าได้ในอัตราที่สูงกว่ารายได้ทั้งปีที่รับรู้ ทั้งนี้ อัตราส่วนเงินสดต่อการทำกำไรในปี 2561 เพิ่มขึ้นจากปี 2560 ส่วนใหญ่เนื่องจากการได้รับชำระหนี้จากลูกค้าที่ค้างมาจากรายปีที่ผ่านมา
- อัตรากำไรสุทธิในช่วงระหว่างปี 2559 ถึง 2561 มีอัตราที่ลดลงมาตามลำดับ ซึ่งสาเหตุส่วนใหญ่มาจากการลดลงของอัตรากำไรขั้นต้นโดยมาจากลักษณะงานโครงการที่มีกำไรขั้นต้นต่ำจากการขายแต่ Hardware และสภาวะการแข่งขันที่สูงเนื่องจากจำนวนงานโครงการในตลาดที่ลดลง จนทำให้ค่าเฉลี่ยของค่าใช้จ่ายในการบริหารส่วนหนึ่งที่เป็นค่าใช้จ่ายคงที่ที่ต้องสูงขึ้นจากกำไรขั้นต้นลดลง นอกจากนี้ ในปี 2561 ได้บันทึกค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญและสำรองค่าปรับงานล่าช้า จึงทำให้อัตรากำไรสุทธิลดลงตามด้วย
- อัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้นมีทิศทางการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นหรือลดลง ตามผลประกอบการของกำไรสุทธิเปลี่ยนแปลงของบริษัทฯ ในแต่ละปี เช่นเดียวกับการเปลี่ยนแปลงของอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์และสินทรัพย์ถาวร กล่าวคือ อัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้นของปี 2560 มีอัตราใกล้เคียงกับปี 2559 เนื่องจากมีกำไรสุทธิที่ใกล้เคียงกัน แต่กำไรสุทธิในปี 2561 ลดลงอย่างมากเมื่อเปรียบเทียบกับปี 2560 จึงทำให้อัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้นที่ลดลงจากปี 2559 และ 2560
- อัตราการหมุนของสินทรัพย์เปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นหรือลดลงตามรายได้ในแต่ละปี กล่าวคือ รายได้รวมของปี 2560 สูงกว่ารายได้รวมของปี 2559 และ 2561 จึงทำให้อัตราหมุนของสินทรัพย์ของปี 2560 สูงกว่าปี 2561

ความสามารถในการบริหารทรัพย์สิน

ลูกหนี้การค้า

สำหรับลูกหนี้การค้าของบริษัทฯ ที่เป็นลูกหนี้การค้าที่ค้างเกินกำหนดชำระส่วนใหญ่เป็นหน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจซึ่งมีขั้นตอนและต้องใช้เวลาสำหรับกระบวนการทำงานในองค์กร ซึ่งผู้บริหารของบริษัทฯ คาดว่าจะได้รับชำระเงิน

เต็มจำนวน และค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญที่ได้สำรองในงบการเงินมีจำนวนที่เพียงพอ เป็นการสำรองจากลูกหนี้ภาคเอกชนที่มี ยอดค้างเกินกำหนดชำระ ทั้งนี้บริษัทบันทึกค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญสำหรับผลขาดทุนโดยประมาณที่อาจเกิดขึ้นจากการเก็บ เงินจากลูกหนี้ไม่ได้ ซึ่งโดยทั่วไปพิจารณาจากประสบการณ์การเก็บเงินและการวิเคราะห์อายุหนี้ประกอบกัน

ลูกหนี้การค้าและลูกหนี้อื่นของปี 2561 ลดลงจากของปี 2560 จำนวน 796.85 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 34.69 โดย ลดลงเนื่องจากสอดคล้องกับการลดลงของรายได้ ประกอบกับในปี 2561 ได้รับการชำระเงินจากลูกหนี้ที่ได้รับเครดิตการเรียก เก็บเงินค่อนข้างยาวและลูกหนี้บริษัทได้งานโครงการขนาดใหญ่ซึ่งมีระยะเวลาการตรวจรับส่งมอบงานที่ยกยอดมาจาก ลูกหนี้การค้าของปี 2560 จึงทำให้ยอดลูกหนี้การค้าของปี 2561 ลดลง

ลูกหนี้การค้าและลูกหนี้อื่นของปี 2560 เพิ่มขึ้นจากของปี 2559 จำนวน 966.49 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 72.64 โดยเพิ่มขึ้นเนื่องจากในปี 2560 มีลูกหนี้ที่ได้รับเครดิตการเรียกเก็บเงินค่อนข้างยาวประกอบกับบริษัทได้งานโครงการขนาดใหญ่ซึ่งมีระยะเวลาการตรวจรับส่งมอบงานจึงทำให้ลูกหนี้การค้าของปี 2560 สูงมากขึ้น

ทั้งนี้ ในการวิเคราะห์ลูกหนี้ตามจัดประเภทอายุลูกหนี้สามารถแสดงได้ดังตารางนี้

ลูกหนี้จัดตามประเภทอายุลูกหนี้	หน่วย : ล้านบาท			เพิ่มขึ้น (ลดลง)	
	2561	2560	2559	2561 VS 2560	2560 VS 2559
ลูกหนี้การค้า - กิจการที่เกี่ยวข้องกัน					
ยังไม่ถึงกำหนดชำระ	0	197,356	0	(197,356)	197,356
ค้างชำระมากกว่า 3 - 6 เดือน	23,426	0	0	127,206	0
ค้างชำระมากกว่า 6-12 เดือน	131,565	0	0	27,785	0
รวมลูกหนี้การค้า - กิจการที่เกี่ยวข้องกัน	154,991	197,356	0	(42,365)	197,356
หัก: ค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญ	(9,117)	0	0	(9,117)	0
รวมลูกหนี้การค้า - กิจการที่เกี่ยวข้องกัน, สุทธิ	145,874	197,356	0	(51,482)	197,356
ลูกหนี้การค้า - กิจการที่ไม่เกี่ยวข้องกัน					
ยังไม่ถึงกำหนดชำระ	430,181	488,306	686,389	(58,125)	(198,083)
ค้างชำระไม่เกิน 3 เดือน	526,888	1,054,393	225,631	(527,505)	828,762
ค้างชำระ 3 - 6 เดือน	76,661	208,492	193,576	(131,831)	14,916
ค้างชำระมากกว่า 6 - 12 เดือน	63,264	181,936	202,910	(118,672)	(20,974)
ค้างชำระมากกว่า 12 เดือน	308,080	211,508	72,202	96,572	139,306
รวมลูกหนี้การค้า - กิจการที่ไม่เกี่ยวข้องกัน	1,405,074	2,144,635	1,380,708	(739,561)	763,927
หัก: ค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญ	(50,764)	(44,954)	(50,161)	(5,810)	5,207
ลูกหนี้การค้า - กิจการที่ไม่เกี่ยวข้องกัน, สุทธิ	1,354,310	2,099,681	1,330,547	(745,371)	769,134
ลูกหนี้การค้าและลูกหนี้อื่น - สุทธิ	1,500,184	2,297,037	1,330,547	(796,853)	966,490

จากตารางข้างต้นจะเห็นได้ว่าในปี 2561 ลูกหนี้การค้าที่ลดลงอย่างมากมาจากหลายกรณี ดังนี้ 1) บริษัท Campana ซึ่งเป็นบริษัทที่เกี่ยวข้องกันยังอยู่ระหว่างการเพิ่มทุนและเริ่มดำเนินงานจึงได้ชะลอการจ่ายชำระเงินคืน จึงทำให้อายุหนี้ของ ลูกหนี้การค้าบริษัทที่เกี่ยวข้องกันซึ่งเป็นลูกหนี้ค้างชำระมากกว่า 6 เดือนขึ้นไปสูงขึ้น 2) การลดลงของรายได้ทำให้ลูกหนี้

การค้าที่มีอายุสั้นถึงกำหนดชำระจนถึงค้างชำระไม่เกิน 6-12 เดือนลดลง 3) ความสามารถในการเรียกเก็บเงินจากลูกหนี้รัฐวิสาหกิจรายใหญ่ ทำให้ลูกหนี้ที่ค้างชำระไม่เกิน 3 เดือนลดลง และ 4) มีโครงการที่อยู่ระหว่างกระบวนการจ่ายเงินของหน่วยงานรัฐวิสาหกิจและภาครัฐ ซึ่งใช้เวลาในการพิจารณาค่อนข้างนานจึงทำให้ลูกหนี้ที่มีอายุค้างชำระมากกว่า 12 เดือนเพิ่มขึ้น

จากตารางข้างต้นจะเห็นได้ว่าในปี 2560 ลูกหนี้การค้าที่เพิ่มขึ้นอย่างมากคือลูกหนี้ที่ค้างชำระไม่เกิน 3 เดือน ซึ่งมียอดเพิ่มขึ้น 828.76 ล้านบาทหรือเพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 100 โดยเป็นลูกหนี้รัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่งซึ่งต้องใช้กระบวนการในการตรวจรับส่งมอบอุปกรณ์นาน ประกอบกับมีลูกหนี้การค้าบางรายที่เลื่อนกำหนดชำระเงินจากเครดิตเทอมปกติ จึงทำให้ลูกหนี้การค้าของปี 2560 เพิ่มขึ้นจากของปี 2559 ส่วนลูกหนี้ที่ค้างชำระมากกว่า 12 เดือนเพิ่มขึ้น 139.31 ล้านบาทเป็นลูกหนี้ของหน่วยงานราชการซึ่งมีขั้นตอนในกระบวนการแก้ไขสัญญาตรวจรับและจ่ายชำระเงินค่อนข้างนาน

สินค้าคงเหลือ

สินค้าคงเหลือที่แสดงอยู่ในงบแสดงฐานะการเงินส่วนใหญ่ คือ งานโครงการระหว่างทำ ซึ่งยังไม่แล้วเสร็จตามเงื่อนไขของขั้นตอนการส่งมอบตามสัญญาได้ ทั้งนี้นโยบายการซื้อสินค้าของบริษัทฯนั้นจะทำการสั่งซื้อก็ต่อเมื่อได้รับใบสั่งซื้อหรือสัญญาจากลูกค้าแล้ว จึงทำให้ไม่มีปัญหาในเรื่องสินค้าค้างในคลังสินค้าและสินค้าล้าสมัย ส่วนค่าเผื่อการลดลงของมูลค่าสินค้าคงเหลือนั้น เป็นงานโครงการระหว่างทำ แต่ได้มีการระงับงานโครงการออกไป จึงบันทึกการลดลงของมูลค่างานระหว่างทำ

สินค้าคงเหลือของปี 2561 ซึ่งเท่ากับ 267.95 ล้านบาทลดลงจำนวน 37.84 ล้านบาท หรือคิดเป็นลดลงร้อยละ 12.37 จากของปี 2560 ซึ่งเท่ากับ 305.79 ล้านบาท เนื่องจากในช่วงปลายปี 2561 สามารถส่งมอบงานโครงการได้ค่อนข้างมาก ในขณะที่สินค้าคงเหลือของปี 2560 ซึ่งเท่ากับ 305.79 ล้านบาทเพิ่มขึ้นจากของปี 2559 ซึ่งเท่ากับ 268.81 ล้านบาท เนื่องจาก ในช่วงปลายปี 2560 บริษัทฯได้รับงานโครงการขนาดใหญ่และอยู่ในระหว่างการทำงานจึงทำให้งานระหว่างทำของปี 2560 เพิ่มขึ้นจากของปี 2559

เงินลงทุน

ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2561 ทางบริษัทฯมีเงินลงทุนในบริษัทย่อย กิจการร่วมค้าและบริษัทที่เกี่ยวข้องกันดังนี้

เงินลงทุนในบริษัทย่อย

เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2561 บริษัทฯได้ลงทุนในหุ้นสามัญของบริษัท S P Resources & Commercials PTE.LTD. ซึ่งเป็นบริษัทที่จัดตั้งใหม่ในประเทศสิงคโปร์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อซื้อขายชิ้นส่วนอะไหล่ อุปกรณ์ฮาร์ดแวร์ และธุรกิจอื่นๆ ประเทศสิงคโปร์ โดยบริษัทดังกล่าวได้จดทะเบียนจัดตั้งบริษัทเมื่อวันที่ 25 กันยายน 2561 ด้วยทุนจดทะเบียนจำนวน 1 เหรียญสิงคโปร์ โดยบริษัทฯถือหุ้นในบริษัทดังกล่าวร้อยละ 100 ของทุนจดทะเบียน

เงินลงทุนในกิจการร่วมค้า

บริษัทฯ มีเงินลงทุนในกิจการร่วมค้า 2 บริษัท ซึ่งได้แก่

- 1) บริษัท ล็อกซ์เลย์ แอนด์ เอไอที โฮลดิ้ง จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทร่วมลงทุนระหว่างบริษัท ล็อกซ์เลย์ จำกัด (มหาชน) และ AIT โดยถือหุ้นฝ่ายละร้อยละ 50 บริษัทฯ มีเงินลงทุน 100.00 ล้านบาท คิดเป็นอัตราร้อยละ 100.00 ของทุนที่เรียกชำระ

- 2) บริษัท เจเนซิส ดาต้า เซ็นเตอร์ จำกัด ซึ่งเป็นการบริษัทร่วมลงทุนระหว่าง 3 บริษัท ซึ่งได้แก่ บริษัท ดับบลิวเอชเอ อินโฟนิท โซลดิ้ง จำกัด, บริษัท อินเตอร์ลัสค์ เทคโนโลยี จำกัด (มหาชน) และ AIT โดยถือหุ้นฝ่ายละร้อยละ 33.33 บริษัทฯ มีเงินลงทุน 70.00 ล้านบาท คิดเป็นอัตราร้อยละ 100.00 ของทุนที่เรียกชำระ

เงินลงทุนในกิจการที่เกี่ยวข้องกัน

ในระหว่างปี 2560 ได้ลงทุนในกิจการที่เกี่ยวข้องกันโดย เมื่อวันที่ 11 เมษายน 2560 ที่ประชุมคณะกรรมการของ บริษัทฯ มีมติอนุมัติให้ลงทุนใน Campana Group Pte. Ltd. ซึ่งเป็นบริษัทที่จดทะเบียนจัดตั้งในประเทศสิงคโปร์ และเป็นบริษัทร่วมค้าของบริษัท ล็อกซ์เลย์ แอนด์ เอไอที โซลดิ้ง จำกัด โดยบริษัทฯ ซื้อหุ้นแทนบริษัท ล็อกซ์เลย์ แอนด์ เอไอที โซลดิ้ง จำกัด ซึ่งได้ละสิทธิ์การเข้าลงทุนเป็นจำนวนเงิน 2.5 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (หุ้นสามัญ 28,365 หุ้นมูลค่าหุ้นละ 86.38 เหรียญสหรัฐ) (ในระหว่างปี 2561 Campana Group Pte. Ltd. ได้เพิ่มทุนจำนวน 105,639 หุ้น อย่างไรก็ตาม บริษัทฯ ไม่ได้ลงทุนเพิ่ม เป็นผลให้สัดส่วนการถือหุ้นลดลงจากร้อยละ 8.04 เป็นร้อยละ 6.19 ของทุนจดทะเบียนของบริษัทดังกล่าว

รายจ่ายลงทุนในระบบหรืออุปกรณ์สำหรับให้เช่า

รายการรายจ่ายลงทุน	2561	2560	2559
รายจ่ายลงทุนในอุปกรณ์สำหรับให้เช่า (ล้านบาท)	24.89	19.25	65.36

จากตารางแสดงรายจ่ายลงทุนในอุปกรณ์สำหรับให้เช่าในระหว่างปี 2559 – 2561 ข้างต้น บริษัทฯ ได้ดำเนินการลงทุนในระบบหรืออุปกรณ์สำหรับให้เช่าลดลงเมื่อเทียบกับปี 2559 ซึ่งเกิดจากบริษัทฯ ได้ลงทุนในโครงการอุปกรณ์ให้เช่าเพิ่มเติมให้อุปกรณ์ของระบบสมรรถนะสำหรับการต่อสัญญาเช่าฉบับใหม่แทนฉบับเดิม ส่วนในปี 2559 บริษัทฯ ได้ลงทุนในอุปกรณ์ให้เช่าแก่รัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่งซึ่งส่วนใหญ่เป็นการเปลี่ยนแทนอุปกรณ์เดิมที่ครบอายุสัญญาเช่าและครบอายุการใช้งานของอุปกรณ์

อุปกรณ์สำหรับให้เช่าและบริการสุทธิของปี 2561 ลดลงอย่างต่อเนื่องจากปี 2559 และ 2560 ซึ่งลดลงจากค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์และค่าตัดจำหน่ายค่าเช่าสิทธิการใช้งานสุทธิด้วยการลงทุนในอุปกรณ์ให้เช่าในระหว่างปี

รายการอื่นในงบแสดงฐานะการเงินที่มีการเปลี่ยนแปลงสำคัญ

สินทรัพย์

เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดของปี 2561 มียอดคงเหลือใกล้เคียงกับปี 2560 เนื่องจากยังไม่มีการลงทุนในงานโครงการขนาดใหญ่เข้ามาจึงทำให้เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดมีการเปลี่ยนแปลงเล็กน้อยเท่านั้น ส่วนในปี 2560 เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดลดลงจากของปี 2559 จำนวน 587.71 ล้านบาท เนื่องมาจากงานโครงการที่ได้มีขนาดใหญ่และยังไม่ครบกำหนดการเรียกชำระเงิน นอกจากนี้ยังมีโครงการที่มีเทอมการเก็บเงินค่อนข้างนานจึงทำให้เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดลดลง

รายได้ที่ยังไม่เรียกชำระของปี 2561 เพิ่มขึ้นจากของปี 2560 จำนวน 126.03 ล้านบาท คิดเป็นเพิ่มขึ้นร้อยละ 29.03 เนื่องจากในช่วงปลายปี 2561 บริษัทฯ ได้งานโครงการขนาดใหญ่ซึ่งได้ทำงานไปแล้วบางส่วนจึงได้รับรู้รายได้ตามความสำเร็จของงานแต่ยังไม่ถึงเกณฑ์ที่จะออกใบแจ้งหนี้เรียกเก็บเงินได้ ส่วนรายได้ที่ยังไม่เรียกชำระของปี 2560 มียอดคงเหลือใกล้เคียงกับของปี 2559

เงินให้กู้ยืมแก่บริษัทที่เกี่ยวข้องกันของปี 2561 ลดลง 18.00 ล้านบาทจากปี 2560 หรือคิดเป็นลดลงร้อยละ 100 เนื่องจากในช่วงต้นปี 2561 บริษัท เจเนซิส ดาต้า เซ็นเตอร์ จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทที่ AIT ได้ลงทุนเป็นกิจการร่วมค้ำนั้นได้ชำระคืนทั้งจำนวนเรียบร้อยแล้วหลังจากที่ในช่วงปลายปี 2560 บริษัท เจเนซิส ดาต้า เซ็นเตอร์ จำกัด มีความล่าช้าในระหว่างการขอสินเชื่อกับทางสถาบันการเงิน เพื่อให้การก่อสร้าง Data Center สามารถดำเนินการต่อไปได้อย่างต่อเนื่องตามเป้าหมายโครงการ ผู้ถือหุ้นจึงได้ให้ยืมเงินแก่บริษัท เจเนซิส ดาต้า เซ็นเตอร์ จำกัด ไปก่อน และให้ชำระคืนเมื่อการขอสินเชื่อกับทางสถาบันการเงินเรียบร้อยแล้ว

สินทรัพย์หมุนเวียนอื่นของปี 2561 เพิ่มขึ้นจากของปี 2560 จำนวน 82.11 ล้านบาทและสินทรัพย์หมุนเวียนอื่นของปี 2560 เพิ่มขึ้นจากปี 2559 จำนวน 10.15 ล้านบาท เนื่องจากบริษัทฯ ได้จ่ายล่วงหน้าค่าบำรุงรักษาและค่าบริการประกันสินค้าเพิ่มมากขึ้น

ภาษีหัก ณ ที่จ่ายของปี 2561 เพิ่มขึ้นจากปี 2560 จำนวน 12.77 ล้านบาท หรือคิดเป็นเพิ่มขึ้นร้อยละ 100 เนื่องจากในปี 2561 บริษัทฯ ได้ถูกหักภาษี ณ ที่จ่ายจากการรับเงินในงานโครงการขนาดใหญ่ที่เป็นลูกหนี้ค้างจากต้นปี 2561 มากกว่าภาษีที่ต้องจ่ายตามผลประกอบการในปี 2561

หนี้สิน

เจ้าหนี้การค้าและเจ้าหนี้อื่นของปี 2561 ลดลงจากของปี 2560 จำนวน 651.49 ล้านบาทหรือคิดเป็นลดลงร้อยละ 50.34 ส่วนใหญ่มาจากในระหว่างปี 2561 บริษัทฯ ได้ส่งมอบงานและได้รับชำระหนี้เรียบร้อยแล้วจากงานโครงการขนาดใหญ่ที่ทางบริษัทมีเครดิตเทอมกับเจ้าหนี้การค้ารายหนึ่งค่อนข้างนานเนื่องจากโครงการดังกล่าวต้องใช้ระยะเวลานานในการส่งมอบและตรวจรับอุปกรณ์ครบถ้วน จึงได้จ่ายชำระหนี้ให้เจ้าหนี้อย่างดังกล่าวไป ส่วนการเพิ่มขึ้นของเจ้าหนี้การค้าและเจ้าหนี้อื่นของปี 2560 เมื่อเทียบกับของปี 2559 จำนวน 664.04 ล้านบาทหรือคิดเป็นเพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 100 เนื่องจากมียอดคงเหลือของเจ้าหนี้งานโครงการขนาดใหญ่ที่มีเครดิตเทอมค่อนข้างนานตามระยะเวลาการดำเนินงานโครงการซึ่งใช้ระยะเวลานานสำหรับกระบวนการส่งมอบและตรวจรับอุปกรณ์

เงินกู้ยืมระยะยาวที่ถึงกำหนดชำระภายในหนึ่งปีและเงินกู้ยืมระยะยาวลดลงอย่างต่อเนื่องจากปี 2559 – 2561 เนื่องจากการจ่ายชำระคืนเงินกู้ยืมระยะยาวที่เริ่มมีการกู้ยืมมาตั้งแต่วันที่ 2558 เพื่อใช้ในการโครงการให้เช่าสิทธิการใช้ระบบงาน โดยได้ชำระเสร็จสิ้นแล้วในระหว่างปี 2561

ภาษีเงินได้ค้างจ่ายของปี 2561 ลดลงจากปี 2560 จำนวน 247.77 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 100 โดยมีเหตุผลเดียวกับการเพิ่มขึ้นของภาษีหัก ณ ที่จ่าย

สำรองค่าปรับงานล่าช้าของปี 2561 เพิ่มขึ้นจากของปี 2560 จำนวน 13.66 ล้านบาทหรือคิดเป็นเพิ่มขึ้นร้อยละ 17.71 เนื่องจากการจ่ายปรับจากงานโครงการที่ได้ส่งมอบไปแล้วแต่รอการพิจารณาการตรวจรับและอนุมัติค่าปรับและการจ่ายเงินซึ่งมีจำนวนโครงการเพิ่มเติมจากปี 2560

หนี้สินภายใต้สัญญาเช่าทางการเงินของปี 2561 เพิ่มขึ้นจากปี 2560 จำนวน 18.44 ล้านบาทหรือคิดเป็นเพิ่มขึ้นร้อยละ 72.27 เนื่องจากการใช้สินเชื่อสำหรับงานโครงการใหม่ที่มีงวดการรับชำระหนี้ที่ค่อนข้างนาน ส่วนหนี้สินภายใต้สัญญาเช่าทางการเงินของปี 2560 ลดลงเมื่อเทียบกับของปี 2559 เนื่องจากการจ่ายชำระหนี้สินตามสัญญาเช่าทางการเงินตามงวดชำระที่ระบุในสัญญา จึงทำให้นี้สินภายใต้สัญญาเช่าทางการเงินลดลง

ส่วนของผู้ถือหุ้น

บริษัทมีส่วนของผู้ถือหุ้นรวมของปี 2561 เพิ่มขึ้นจากของปี 2560 จำนวน 126.88 ล้านบาทหรือคิดเป็นร้อยละ 4.42 โดยการเพิ่มขึ้นนั้นทั้งหมดมาจากกำไรสุทธิสำหรับปี 2561 สุทธิด้วยเงินปันผลจ่ายในระหว่างปี 2561 ซึ่งเป็นเหตุผลเดียวกับการเพิ่มขึ้นของส่วนของผู้ถือหุ้นของปี 2560 เพิ่มขึ้นจากของปี 2559 จำนวน 12.46 ล้านบาทหรือคิดเป็นร้อยละ 0.43 โดยการเพิ่มขึ้นนั้นทั้งหมดมาจากกำไรสุทธิสำหรับปี 2560 สุทธิด้วยเงินปันผลจ่ายในระหว่างปี 2560

โครงสร้างเงินทุน

ความเหมาะสมของโครงสร้างเงินทุนสามารถพิจารณาจากอัตราส่วนการวิเคราะห์นโยบายทางการเงินดังตารางข้างล่างนี้

อัตราส่วนการวิเคราะห์นโยบายทางการเงิน (Financial Policy Ratio)	งบการเงินรวม		
	2561	2560	2559
อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (เท่า)	0.56	0.75	0.56

จากอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นของปี 2559 , 2560 และ 2561 ซึ่งเท่ากับ 0.56, 0.75 และ 0.56 แสดงให้เห็นว่า แหล่งที่มาของเงินทุนมาจากส่วนของผู้ถือหุ้นมากกว่าการกู้ยืมเงิน ซึ่งสะท้อนถึงความมั่นคงของบริษัท โดยสาเหตุที่ทำให้อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นน้อยกว่า 1.00 นั้น เนื่องจากในช่วงปลายปี 2556 บริษัทได้รับเงินค่าหุ้นจากการเพิ่มทุนจดทะเบียนจาก 343,868,180 บาท เป็น 1,031,604,485 บาท หลังจากนั้นตั้งแต่กลางปี 2557 บริษัทยังไม่ได้มีโครงการขนาดใหญ่ให้ลงทุนทำให้มีทุนหมุนเวียนสูงมาก และได้นำไปลงทุนในหลักทรัพย์เพื่อค้ำบางส่วน ส่วนอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นของปี 2560 ที่ค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับปี 2559 และ 2561 นั้นเนื่องจากยอดคงเหลือของปี 2560 มีเจ้าหนี้การค้าสำหรับงานโครงการขนาดใหญ่ที่ให้เครดิตเทอมที่ค่อนข้างยาวเพื่อสอดคล้องกับระยะเวลาการส่งมอบงานและการเรียกเก็บเงินจากลูกค้า ซึ่งได้จ่ายชำระเจ้าหนี้การค้ารายนี้เรียบร้อยแล้วในระหว่างปี 2561 เนื่องจากบริษัทได้ส่งมอบโครงการและได้รับชำระเงินเรียบร้อยแล้ว

อัตราส่วนการวิเคราะห์นโยบายทางการเงิน (Financial Policy Ratio)	งบการเงินเฉพาะกิจการ		
	2561	2560	2559
อัตราส่วนการจ่ายเงินปันผล (ร้อยละ)	75.19	91.52	92.17

สำหรับอัตราส่วนการจ่ายเงินปันผลนั้นคำนวณจากงบการเงินเฉพาะกิจการเนื่องจากพิจารณาจากผลการดำเนินงานของบริษัท ซึ่งเป็นส่วนที่มีผลการดำเนินงานที่เป็นกำไรสุทธิ จะเห็นว่าในอดีตที่ผ่านมาบริษัทมีผลกำไรมาตลอดและในขณะเดียวกันก็ได้จ่ายเงินปันผลอย่างต่อเนื่องซึ่งอัตราการจ่ายเงินปันผลที่จ่ายจริงนั้นสูงกว่านโยบายการจ่ายเงินปันผลของบริษัทซึ่งกำหนดไว้ที่ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 40

การวิเคราะห์สภาพคล่อง

สำหรับอัตราส่วนสภาพคล่องจากงบการเงินรวมสามารถแสดงได้ดังนี้

อัตราส่วน	2561	2560	2559
อัตราส่วนสภาพคล่อง (เท่า)	2.70	2.16	2.67
อัตราส่วนสภาพคล่องหมุนเร็ว(เท่า)	2.37	1.95	2.41
อัตราส่วนสภาพคล่องกระแสเงินสด(เท่า)	0.22	0.07	0.45
อัตราส่วนหมุนเวียนลูกหนี้การค้า (เท่า)	1.75	2.38	2.38
ระยะเวลาเก็บหนี้เฉลี่ย (วัน)	206	151	153
อัตราหมุนเวียนสินค้าคงเหลือ (เท่า)	11.82	14.83	9.00
ระยะเวลาขายสินค้าเฉลี่ย (วัน)	30	24	40
อัตราส่วนหมุนเวียนเจ้าหนี้ (เท่า)	2.22	2.74	2.42
ระยะเวลาการชำระหนี้ (วัน)	162	131	149
ระยะเวลาการหมุนของเงินสด (วัน)	75	44	43

จากอัตราส่วนสภาพคล่องของตารางข้างต้นพบว่า ตั้งแต่ปี 2559 – 2561 บริษัทฯ มีอัตราส่วนสภาพคล่องโดยรวมอยู่ในเกณฑ์ดี ได้แก่ 1) อัตราส่วนสภาพคล่อง อยู่ในอัตราส่วนที่สินทรัพย์หมุนเวียนมากกว่าหนี้สินหมุนเวียนเกิน 2 เท่าโดยตลอด 2) อัตราส่วนสภาพคล่องหมุนเร็ว ก็อยู่ในระดับสูง 3) กำไรสุทธิของบริษัทฯสามารถกลับมาอยู่ในรูปของเงินสดดังแสดงจากอัตราส่วนสภาพคล่องกระแสเงินสดที่เป็นค่าบวก 4) ระยะเวลาเก็บหนี้ค่อนข้างนานมากขึ้นเนื่องจากการที่ลูกค้าส่วนใหญ่เป็นหน่วยงานของรัฐและรัฐวิสาหกิจ ซึ่งมีโครงการที่ต้องมีการแก้ไขรายละเอียดงานของสัญญาทำให้ต้องใช้ระยะเวลาในแต่ละขั้นตอนค่อนข้างนาน นอกจากนี้ยังมีขั้นตอนการตรวจรับอุปกรณ์ที่ต้องใช้เวลาเนื่องจากสถานที่ส่งมอบและตรวจรับมีหลายแห่ง จึงส่งผลให้ระยะเวลาเรียกเก็บเงินนานขึ้น 5) ระยะเวลาการชำระเจ้าหนี้ในช่วงปี 2559 – 2561 มีเครดิตเทอมค่อนข้างยาวซึ่งเป็นผลจากการที่โครงการขนาดใหญ่มีการจ่ายเงินให้กับทางผู้ขายสินค้าหรือบริการแบบ back to back และ 6) Cash cycle ของบริษัทฯซึ่งแสดงถึงระยะเวลาของกระแสเงินสดตั้งแต่จ่ายสินค้าให้แก่เจ้าหนี้ไปจนถึงสามารถเรียกเก็บเงินจากลูกหนี้ได้ในปี 2560 ใกล้เคียงกับของปี 2559 เนื่องจากระยะเวลาขายสินค้าเฉลี่ยลดลงชดเชยกับระยะเวลาการชำระหนี้ที่สั้นลง ส่วน Cash cycle ในปี 2561 มีระยะเวลานานกว่าของปี 2559 และ 2560 เนื่องจากระยะเวลาการเก็บเงินจากลูกหนี้ยาวนานขึ้นอันเป็นผลจากข้อ 4) ข้างต้น

ความสามารถในการชำระหนี้

ความสามารถในการชำระหนี้ในส่วนของการเงินรวมพิจารณาได้จากอัตราส่วนทางการเงินข้างล่างนี้

อัตราส่วนการวิเคราะห์นโยบายทางการเงิน (Financial Policy Ratio)	งบการเงินรวม		
	2561	2560	2559
อัตราส่วนความสามารถการชำระดอกเบี้ย (เท่า)	585.01	330.79	616.53

จากอัตราส่วนความสามารถการชำระดอกเบี้ยนี้สะท้อนผลการดำเนินงานของบริษัทเป็นหลักเนื่องจากจำนวนที่เป็นตัวเงินของบริษัทน้อยนั้นมีจำนวนน้อยมากในงบการเงินรวมไม่มีผลในการอัตราส่วนการวิเคราะห์ ซึ่งพิจารณาจากกระแสเงินสดจากการดำเนินงานก่อนดอกเบี้ยจ่ายและภาษีเงินได้ว่ามีความสามารถในการจ่ายชำระดอกเบี้ยหรือไม่นั้น จะเห็นได้ว่า นับแต่ปี 2559 – 2561 นั้น บริษัทมีอัตราส่วนที่เป็นบวกและมีค่าอัตราส่วนที่สูงมากนั่นคือมีกระแสเงินสดเพียงพอในการจ่ายชำระหนี้ดอกเบี้ย เนื่องจากผลประกอบการของบริษัทมีผลกำไรและสามารถเรียกเก็บเงินจากลูกหนี้การค้าได้

ภาระผูกพันด้านหนี้สิน

บริษัทมีภาระผูกพันด้านหนี้สินและประมาณการหนี้สินที่อาจเกิดขึ้นแบ่งได้เป็น 3 ส่วน คือ

1. ภาระผูกพันเกี่ยวกับสัญญาเช่าดำเนินงานและบริการ

บริษัทและบริษัทย่อยได้เข้าทำสัญญาเช่าดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการเช่าอาคารและยานพาหนะอายุของสัญญามีระยะเวลาตั้งแต่ 1 ถึง 5 ปี ซึ่งอยู่นอกงบแสดงฐานะการเงิน โดย ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2561 มีจำนวนเงินขั้นต่ำที่ต้องจ่ายในอนาคตภายใต้สัญญาเช่าดำเนินงานทั้งสิ้นดังนี้

(หน่วย : ล้านบาท)

จ่ายชำระ	จำนวนเงิน
ภายใน 1 ปี	14
1 ถึง 5 ปี	14

2. ภาระผูกพันเกี่ยวกับการขายหรือให้บริการตามสัญญา

บริษัทมีสัญญาขายสินค้ากับลูกค้าซึ่งยังไม่ได้ส่งมอบหรือให้บริการ และสัญญาให้เช่าอุปกรณ์ค่าที่ต้องให้บริการตามสัญญาในอนาคตและให้บริการบำรุงรักษาตามเงื่อนไขที่ระบุในสัญญาซึ่งอยู่นอกงบแสดงฐานะการเงิน โดย ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2561 โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

(หน่วย : ล้านบาท)

ประเภทของสัญญา	จำนวนเงิน
ขายสินค้าและบริการกับลูกค้าซึ่งยังไม่ได้ส่งมอบหรือให้บริการ	2,456
ให้เช่าอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่ต้องให้บริการตามสัญญาในอนาคต	139

3. การค้าประกัน

บริษัทมีหนังสือการค้าประกันซึ่งออกโดยธนาคารในนามบริษัทและกิจการค้าร่วม (Consortium) โดยบริษัทเป็นผู้ค้าประกันเหลืออยู่เป็นจำนวน 1,012 ล้านบาท ซึ่งเกี่ยวเนื่องกับภาระผูกพันทางปฏิบัติบางประการตามปกติธุรกิจของบริษัท ซึ่งภาระผูกพันอยู่นอกงบแสดงฐานะการเงิน โดย ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2561 โดยสามารถแยกหนังสือการค้าประกันได้ดังนี้

(หน่วย : ล้านบาท)

ประเภทของหนังสือการค้าประกัน	จำนวนเงิน
การค้าประกันการปฏิบัติงานตามสัญญา	1,010
การค้าประกันการจ่ายชำระเงินให้กับเจ้าหนี้	2

นอกจากนี้ บริษัทและบริษัทอื่นร่วมลงนามรับผิดชอบต่อธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่งเพื่อการค้าประกันเงินกู้ยืมระยะยาวของบริษัท เจเนซิส ดาต้า เซ็นเตอร์ จำกัด ซึ่งเป็นกิจการร่วมค้าของบริษัทฯ โดยบริษัทฯ รับผิดชอบเงินกู้ดังกล่าวภายในวงเงินการค้าประกันไม่เกิน 87 ล้านบาท

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อผลการดำเนินงานในอนาคต

ปัจจัยเสี่ยงหลักที่มีผลกระทบต่อผลการดำเนินงานคือปัจจัยภายนอกด้านเทคโนโลยีซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างเร็ว ซึ่งทางบริษัทฯ ได้ติดตามแนวโน้มของเทคโนโลยีใหม่ๆ และพัฒนาความรู้ของบุคลากรเพื่อรองรับและสามารถปรับตัวไปพร้อมกับนวัตกรรมใหม่ๆ ของเทคโนโลยีได้ทันทั่วๆ ไป อย่างไรก็ตาม ส่วนปัจจัยภายนอกอื่นที่กระทบกับบริษัทฯ คือ ภาวะเศรษฐกิจซึ่งอยู่ในสภาวะผันผวนมาก ส่งผลกับการขยายตัวหรือหดตัวของรายจ่ายภาคเอกชน นอกจากนี้ ภาวะเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงเร็วยังมีผลต่อนโยบายรายจ่ายของภาครัฐ ที่อัดฉีดเงินในด้านต่างๆ ให้สอดคล้องกับแนวโน้มเศรษฐกิจโลกเพื่อคงความเสถียรภาพทางการเงินการคลังให้มากที่สุด อีกทั้ง ปัจจัยหนึ่งที่สำคัญต่อการดำเนินงานของบริษัทฯ คือ สภาวะการเมือง เนื่องจากรายได้หลักของบริษัทฯ คืองานจัดซื้อจัดจ้างจากหน่วยงานภาครัฐและรัฐวิสาหกิจ ซึ่งหากประเทศอยู่ในสภาวะปกติ งานโครงการจากทางภาครัฐและรัฐวิสาหกิจจะเกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอและกระบังในการดำเนินงานโครงการจะเป็นไปด้วยความเรียบร้อย